

Seat
No.

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Political Theory (230109101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) रूसोची 'सामूहिक इहेची' कल्पना ——— चा आधार आहे.
अ) अधिसत्ता ब) सत्ता
क) अधिमान्यता ड) सार्वभौमत्व
- 2) ——— अधिसत्ता व्यक्तिगत स्वरूपाची असते.
अ) पारंपारिक ब) दिव्यवलयी
क) विधि विवेकजन्य ड) भ्रामक
- 3) राजकीय व्यवस्थेच्या स्थैर्यासाठी ——— ची आवश्यकता असते.
अ) अधिसत्तेची ब) सामंजस्याची
क) नेतृत्वाची ड) अधिमान्यतेची
- 4) राजकीय आबंधनाला ——— असेही म्हणतात.
अ) राजकीय आज्ञापालन ब) राजकीय आज्ञाभंग
क) राजकीय मर्यादा ड) राजकीय बांधिलकी
- 5) 'शक्ती' हा राज्याचा आधार नसून लोकांची इच्छा हा राज्याचा आधार असतो असे ——— यांनी सांगितले.
अ) हेरॉल्ड लास्की ब) टी. एच. ग्रीन
क) रूसो ड) प्लेटो
- 6) उदारमतवादी लोकशाही सिद्धांतानुसार राज्य हे ——— आहे.
अ) साध्य ब) सर्वश्रेष्ठ
क) साधन ड) शक्तिशाली
- 7) उदारमतवादी लोकशाही राज्याचे पुरस्कर्ते ——— राज्याचे समर्थन करतात.
अ) धर्मनिरपेक्ष ब) कल्याणकारी
क) व्यक्तिवादी ड) वरील सर्व
- 8) ——— हा विचारवंत मार्क्सवाद व नवमार्क्सवाद यामधील महत्त्वाचा दुवा मानला जातो.
अ) अंतोनिओ ग्रामसी ब) इसाया बर्लिन
क) हेबरमास ड) हर्बर्ट माक्युज

- 9) 'ओरिजिन ऑफ प्रायव्हेट प्रॉपर्टी अँड स्टेट' या ग्रंथात ---- ने राज्य विषयक विचार मांडले आहेत.
अ) कार्ल मार्क्स
ब) फ्रेडरिक एंगल्स
क) लेनिन
ड) ट्रॉट्स्की
- 10) कार्ल मार्क्सने कामगारांची हुकूमशाही या ---- काळासाठी प्रतिपादित केली आहे.
अ) अनिश्चित
ब) सुरुवातीच्या
क) संक्रमण
ड) क्रांतीपूर्व
- 11) कार्ल मार्क्सच्या मते साम्यवादी समाजरचना ---- असेल.
अ) राज्य विहित
ब) व्यक्ति विहित
क) न्याय विहित
ड) स्वातंत्र विहित
- 12) ---- या विचारवंताने लोकशाही केंद्रीकरणाचे समर्थन केले आहे.
अ) कार्ल मार्क्स
ब) लिओ ट्रॉट्स्की
क) लेनिन
ड) इसाया बर्लिन

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)**12**

- अ) राजकीय सिध्दांताचे पुनरुज्जीवन.
ब) अधिमान्यता स्पष्ट करा.
क) 'राजकीय दायित्व' चा अर्थ सांगा.
ड) अधिसत्ता प्रकार स्पष्ट करा.
इ) नवमार्क्सवाद
ई) सत्ता

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)**12**

- अ) राजकीय आबंधन
ब) राजकीय सिध्दांताच्या न्हासाचे कारण.
क) राज्याचा मार्क्सवादाचा सिध्दांत
ड) राज्याच्या उदारमतवादी सिध्दांतावर निबंध लिहा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची विस्तृत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)**12**

राजकीय सिध्दांत म्हणजे काय? राजकीय सिध्दांताचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

कार्ल मार्क्सचा ऐतिहासिक भौतिकवादाचा सिध्दांत

प्र.5 विस्तृत उत्तर लिहा.**12**

उदारमतवादी लोकशाहीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Political Theory (230109101)

Day & Date: Friday, 10-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 03:00 PM To 05:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct option.

12

- 1) Rousseau's idea of 'General Will' is the basis of _____.
a) Authority b) Power
c) Prerogative d) Sovereignty
- 2) _____ Authority is personal in nature.
a) Traditional b) Charismatic
c) Ritual Discretionary d) Deceptive
- 3) Stability of political system requires _____.
a) authority b) harmony
c) leadership d) legitimacy
- 4) Political obligation is also known as _____.
a) Political obedience b) Political disobedience
c) Political limitations d) Political commitment
- 5) _____ said 'Power' is not the basis of the state but the will of the people is the basis of the state.
a) Harold Laski b) T.H. Greene
c) Rousseau d) Plato
- 6) According to liberal democratic theory, the state is _____.
a) achievement b) supreme
c) source d) powerful
- 7) Advocators of the liberal democratic state support _____ the state.
a) Secular b) Welfare
c) Individualist d) All of the above
- 8) _____ This thinker is considered an important link between Marxism and Neo-Marxism.
a) Antonio Gramsci b) Isaiah Berlin
c) Habermas d) Herbert Marcuse
- 9) In the book 'Origin of Private Property Family and State' _____ has presented the views on the state.
a) Karl Marx b) Friedrich Engels
c) Lenin d) Trotsky
- 10) Karl Marx advocated workers' dictatorship for the _____ period.
a) Indefinite b) Early
c) Transitional d) Pre-Revolutionary

- 11) According to Karl Marx, a communist society would be _____.
 a) stateless b) man less
 c) justice less d) freedom less
- 12) _____ This thinker has supported democratic centralization.
 a) Karl Marx b) Leo Trotsky
 c) Lenin d) Isaiah Berlin

Q.2 Write the answer to the following questions. (Any Four) 12

- a) Revival of political theory.
 b) Explain legitimacy.
 c) Explain the meaning of 'political liability'.
 d) Explain types of authority.
 e) Neo-Marxism
 f) Power

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Political obligation
 b) Cause of decline of political theory.
 c) Marxist theory of state.
 d) Write an essay on liberal theory of state.

Q.4 Write detailed answers to the following questions. (Any One) 12

What is Political Theory? Explain the nature and scope of political theory.

OR

Karl Marx's Theory of Historical Materialism.

Q.5 Write a detail answer. 12

Explain the features of Liberal Democracy.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Major Ideas in Public Administration (230109102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) ——— लोकप्रशासन आणि खाजगी प्रशासन यांच्यात योग्य फरक करते.
अ) लेखा
ब) सार्वजनिक उत्तरदायित्व
क) पगार
ड) यापैकी नाही
- 2) Administer या शब्दाचा अर्थ काय?
अ) प्रेरणा
ब) सेवा करणे किंवा काळजी घेणे
क) कायदा
ड) ऑर्डर
- 3) कृतीत असलेल्या सरकारला लोकप्रशासन असे कोणी म्हटले?
अ) कार्ल मार्क्स
ब) मॅक्स वेबर
क) वुड्रो विल्सन
ड) यापैकी नाही
- 4) ——— हे लोक प्रशासनाचे जनक आहेत?
अ) हर्बर्ट सायमन
ब) एल्टन मेयो
क) F.W. Riggs
ड) वुड्रो विल्सन
- 5) लोकप्रशासन कोणत्या परिस्थितीत काम करते?
अ) सहकारी
ब) सरकार
क) कुटुंब
ड) खाजगी
- 6) लोकप्रशासनाचे स्वरूप जे केवळ व्यवस्थापकिय क्रियाकलापांचा विचार करते त्यामध्ये खालीलपैकी कोणता दृष्टिकोन आहे?
अ) इंटिग्रल व्ह्यू
ब) टेक्निकल व्ह्यू
क) व्यवस्थापकिय दृश्य
ड) यापैकी काहीही नाही
- 7) संस्थेची लाइन एजन्सी ——— शी संबंधित आहे?
अ) धोरण तयार करणे
ब) धोरण अंमलबजावणी
क) घरगुती समर्थन सेवा
ड) नियमन क्रियाकलाप
- 8) संघटनात्मक संरचना, प्रक्रिया आणि औपचारिक संस्थांचा अभ्यास ——— चा भाग आहे?
अ) मानवी संबंध दृष्टिकोन
ब) वर्तणूक दृष्टिकोन
क) अभिजात दृष्टिकोन
ड) तांत्रिक दृष्टिकोन

- 9) खालीलपैकी कोणता दृष्टिकोन लोक प्रशासनाला त्याच्या राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक आणि पर्यावरणीय सेटिंगमध्ये कार्यरत मानतो?
अ) तांत्रिक दृष्टिकोन ब) पर्यावरणीय दृष्टिकोन
क) अभिजात दृष्टिकोन ड) यापैकी काहीही नाही
- 10) कोणते प्रशासन व्यवसायासारखे, गैर-राजकीय आणि नफाभिमुख आहे?
अ) सार्वजनिक/ लोक ब) खाजगी
क) सहकारी ड) यापैकी काहीही नाही
- 11) विभागाच्या निर्मितीमध्ये योग्य P कोणता नाही?
अ) उद्देश (Purpose) ब) प्रक्रिया (Process)
क) स्थान (Place) ड) कामगिरी (Performance)
- 12) स्वतंत्र नियामक आयोग हे कोणत्या देशाचे वैशिष्ट्य आहे?
अ) फ्रान्स
ब) जपान
क) युनायटेड स्टेट्स ऑफ अमेरिका
ड) भारत

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार) 12

- अ) लोक प्रशासनाच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
ब) विभागस्थापण्याची प्रकार स्पष्ट करा.
क) स्वतंत्र नियामक आयोग
ड) नवीन लोकप्रशासन
इ) संस्थेच्या कर्मचारी एजन्सी
ई) खाजगी प्रशासन

प्र.3 थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 12

- अ) लाइन एजन्सीवर एक टीप लिहा.
ब) लोकप्रशासनाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
क) लोकप्रशासनाचा अभ्यास करण्यासाठी पर्यावरणीय दृष्टिकोन सांगा.
ड) लोकप्रशासन आणि खाजगी प्रशासन यांच्यातील फरक लिहा.

प्र.4 सविस्तर उत्तरे प्रश्न. (कोणताही एक) 12

योग्य उदाहरणांसह सार्वजनिक निगम स्पष्ट करा.

किंवा

लोकप्रशासनाचे महत्त्व आजच्या जगात अभ्यासाचा विषय आणि अभ्यासाचे क्षेत्र म्हणून चर्चा करा.

प्र.5 विस्तृत उत्तरे प्रश्न. 12

सार्वजनिक महामंडळावरील संसदीय नियंत्रणाच्या पद्धती आणि प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat
No.

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Major Ideas in Public Administration (230109102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options.

12

- 1) _____ makes a proper differentiation between Public Administration & Private Administration.
 - a) Accounting
 - b) Public Accountability
 - c) Salaries
 - d) None of these
- 2) The word Administer means what?
 - a) Motivation
 - b) To serve or to care
 - c) Law
 - d) Order
- 3) Who said Government in action is called Public Administration?
 - a) Karl Marx
 - b) Max Weber
 - c) Woodrow Wilson
 - d) None of these
- 4) _____ is the father of Public Administration.
 - a) Herbert Simon
 - b) Elton Mayo
 - c) F.W. Riggs
 - d) Woodrow Wilson
- 5) Public Administration operates in which setting?
 - a) Cooperative
 - b) Government
 - c) Family
 - d) Private
- 6) The nature of Public Administration that considers only the managerial activities has which of the following view?
 - a) Integral View
 - b) Technical View
 - c) Managerial View
 - d) None of these
- 7) Line agency of an organization is related to _____?
 - a) Policy making
 - b) Policy implementation
 - c) Household support services
 - d) Regulatory activities
- 8) The study of Organisational structures, processes and formal institutions is part of _____?
 - a) Human Relations Approach
 - b) Behavioural Approach
 - c) Classical Approach
 - d) Technical Approach
- 9) Which of the following approach considers Public Administration as operating in its political, social, cultural & environmental settings?
 - a) Technical Approach
 - b) Ecological Approach
 - c) Classical Approach
 - d) None of these
- 10) Which Administration is businesslike, nonpolitical & profit oriented?
 - a) Public
 - b) Private
 - c) Cooperative
 - d) None of these

- 11) Which is NOT the correct P” in the formation of a Department?
- a) Purpose
 - b) Process
 - c) Place
 - d) Performance
- 12) Independent Regulatory Commission is a characteristics of which country?
- a) France
 - b) Japan
 - c) United States of America
 - d) India

Q.2 Write short answer. (Any Four out of Six) 12

- a) Describe the features of Public Administration.
- b) Explain the bases of Department.
- c) Independent Regulatory Commissions.
- d) New Public Administration.
- e) Staff Agencies of an organization.
- f) Private Administration.

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) Write a note on Line agencies.
- b) Explain the meaning and nature of Public Administration.
- c) State the Ecological approach to study Public Administration.
- d) Write down the differences between Public Administration & Private Administration.

Q.4 Broad Answers question. (Any One out of Two) 12

- a) Explain Public Corporations with suitable examples.
- OR**
- b) Discuss the importance of Public Administration both as a subject of study and as a field of practice in today’s world.

Q.5 Broad Answers question. 12

Explain the methods and process of Parliamentary control over Public Corporation.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Modern Indian Political Thought (230109103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) 'सत्याचे प्रयोग' हे ——— यांनी लिहिलेले आत्मचरित्र आहे.
अ) राजाराम मोहन रॉय ब) स्वामी विवेकानंद
क) महात्मा फुले ड) महात्मा गांधी
- 2) ——— यांनी "आम्ही प्रथम भारतीय आहोत आणि भारतीय आहोत" अशी भावना व्यक्त केली.
अ) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ब) महात्मा फुले
क) न्यायमूर्ती रानडे ड) व्ही. डी. सावरकर
- 3) इंडिपेंडन्स लेबर पार्टीची स्थापना ——— यांनी केली.
अ) लोकमान्य टिळक ब) महात्मा गांधीवादी
क) M.N. रॉय ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
- 4) सत्यशोधक समाजाचे संस्थापक ——— होते.
अ) राजाराम मोहन रॉय ब) महात्मा फुले
क) V.D. सावरकर ड) न्यायमूर्ती रानडे
- 5) खालीलपैकी कोणता सर्वोदय चळवळीशी संबंधित आहे?
अ) विनोबा भावे ब) जयप्रकाश नारायण
क) महर्षी अरविंद ड) व्ही.डी. सावरकर
- 6) 'अभिनव भारत' ची स्थापना ——— यांनी केली.
अ) डॉ. राममनोहर लोहीया ब) व्ही.डी सावरकर
क) महात्मा गांधी ड) एम. एन. रॉय
- 7) 'थॉट्स ऑन पाकिस्तान' हे ——— यांनी लिहिले होते.
अ) व्ही. डी सावरकर ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) लोकमान्य टिळक ड) महात्मा गांधी
- 8) 'मार्क्स, गांधी आणि समाजवाद' हे ——— यांनी लिहिले होते.
अ) कार्ल मार्क्स ब) लेनिन
क) डॉ. लोहिया ड) माओ

- 9) 'हिंद स्वराज्य' हे पुस्तक ---- यांनी लिहिले.
अ) लोकमान्य टिळक ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) महात्मा गांधी ड) विनोबा भावे
- 10) विनोबा भावे यांनी ---- ची सुरुवात केली.
अ) पर्यावरण चळवळ ब) अन्नदान
क) शिक्षण चळवळ ड) भूदान चळवळ
- 11) आर्य समाजाचे संस्थापक ---- होते.
अ) राजाराम मोहन रॉय ब) महात्मा फुले
क) स्वामी दयानंद ड) न्यायमूर्ती रानडे
- 12) ब्राह्मो समाजाचे संस्थापक ----.
अ) राजाराम मोहन रॉय ब) महात्मा फुले
क) स्वामी दयानंद ड) महात्मा गांधी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) भूदान चळवळ
ब) अभिनव भारत संघटन
क) सत्यशोधक समाज
ड) स्वामी दयानंद यांचे योगदान
इ) मौलाना आझाद संयुक्त राष्ट्रवाद स्पष्ट करा.
ई) M.G रानडे यांचे राजकीय विचार सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन)

12

- अ) विनोबा भावे यांचे 'लोकनीती' वरील विचार स्पष्ट करा.
ब) दोन राष्ट्रांच्या सिद्धांतांच्या संकल्पना लिहा.
क) स्वामी विवेकानंद यांचे धर्म विचार लिहा.
ड) स्पष्ट करा डॉ. बी. आर. भारतातील जातिव्यवस्थेबाबत आंबेडकरांचे विचार.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणताही एक)

12

- अ) महात्मा गांधींचे राज्याबद्दलचे विचार.
किंवा
ब) भारतीय राजकीय विचाराचे उत्पत्ति आणि विकास.

प्र.5 डॉ. बी. आर. आंबेडकरांचे सामाजिक आणि राजकीय योगदान.

12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Modern Indian Political Thought (230109103)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 12

- 1) 'Experiments of truth' is an autobiography written by _____.
a) Rajaram Mohan Roy b) Swami Vivekanand
c) Mahatma Phule d) Mahatma Gandhi
- 2) _____ expressed the feeling that "We are Indian first and the Indians".
a) Dr. B.R. Ambedkar b) Mahatma Phule
c) Justice Ranade d) V.D. Savarkar
- 3) The Independence labour Party was founded by _____.
a) Lokmanya Tilak b) Mahatma Gandhi
c) M.N. Roy d) Dr. B.R. Ambedkar
- 4) The founder of *Satyashodhak Samaj* was _____.
a) Rajaram Mohan Roy b) Mahatma Phule
c) V.D. Savarkar d) Justice Ranade
- 5) Which of the following is associated with the Sarvodaya Movement?
a) Vinoba Bhave b) Jayprakash Narayan
c) Maharshi Arvind d) V.D. Savarkar
- 6) 'Abhinav Bharat' was founded by _____.
a) Dr. Rammanohar Lohia b) V.D. Savarkar
c) Mahatma Gandhi d) M.N. Roy
- 7) 'Thoughts on Pakistan' was written by _____.
a) V.D. Savarkar b) Dr. B.R. Ambedkar
c) Lokmanya Tilak d) Mahatma Gandhi
- 8) 'Marx, Gandhi and Socialism' was written by _____.
a) Karl Marx b) Lenin
c) Dr. Lohia d) Mao
- 9) The book 'Hind Swarajya' was written by _____.
a) Lokmanya Tilak b) Dr. B.R. Ambedkar
c) Mahatma Gandhi d) Vinoba Bhave
- 10) Vinoba Bhave started the _____.
a) Environment Movement b) Food Donation
c) Education movement d) Bhudan movement
- 11) The founder of *Arya Samaj* was _____.
a) Rajaram Mohan Roy b) Mahatma Phule
c) Swami Dayanand d) Justice Ranade

- 12) The founder of *Bramho Samaj* was _____.
a) Rajaram Mohan Roy	b) Mahatma Phule
c) Swami Dayanand	d) Mahatma Gandhi

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Bhudan Movement
- b) Abhinav Bharat Sanghna.
- c) Satyashodhak Samaj.
- d) Contribution of Swami Dayanand.
- e) Explain Maulana Azad Composite Nationalism.
- f) State the Political thoughts of M.G. Ranade.

Q.3 Answer the following Question. (Any Two) 12

- a) Explain Vinoba Bhave's thoughts on 'Lokniti'.
- b) Write the Concepts of Two Nation Theory.
- c) Write the Religions thought of Swami Vivekanand.
- d) Explain the Dr. B.R. Ambedkar thoughts on Caste System in India.

Q.4 Answer the following Question. (Any One) 12

- a) Mahatma Gandhi's thoughts on state.
- OR**
- b) Indian Political though Genesis and development.

Q.5 Social and political contribution of Dr. B. R. Ambedkar 12

- 10) निरीक्षणाद्वारे गोळा केलेली माहिती ---- डेटा म्हणून ओळखली जाते.
अ) थेट ब) माध्यमिक
क) प्राथमिक ड) वास्तविक
- 11) आंतरविद्याशाखीय संशोधन म्हणजे ----.
अ) शुद्ध विज्ञानाची मदत घेणे
ब) समाजशास्त्राची मदत घेणे
क) विषयाच्या पलीकडे संशोधन करणे
ड) इतर शास्त्रांची मदत घेणे
- 12) अहवाल लेखन हा संशोधन प्रक्रियेतील ---- टप्पा आहे.
अ) प्रथम ब) तृतीयक
क) द्वितीय ड) शेवटचा

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) गृहितक म्हणजे काय?
ब) संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा.
क) संशोधन पद्धतीचा अर्थ लिहा.
ड) प्रश्नावलीचा अर्थ लिहा.
इ) अहवाल लेखनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
ई) केस स्टडी पद्धत म्हणजे काय?

प्र.3 टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

12

- अ) माहिती संकलन
ब) संशोधन विषयाची निवड
क) चांगल्या संशोधकाचे गुण सांगा.
ड) मुलाखतीच्या विविध तंत्रांची चर्चा करा.

प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

12

संशोधनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.5 सामाजिक संशोधन परिभाषित करा आणि त्याची वैशिष्ट्ये तपशीलवार स्पष्ट करा.

12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination: March/April-2024
POLITICAL SCIENCE**

Research Methodology in Political Science (230109105)

Day & Date: Friday, 17-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the most correct alternative. (1 mark each)

12

- 1) Social science research is helpful in _____ development.
 - a) Social
 - b) Economic
 - c) Cultural
 - d) None of the above
- 2) Social science research is based on discovering _____ facts.
 - a) Common
 - b) New
 - c) Old
 - d) New and old
- 3) _____ is the first step in scientific method in social science research.
 - a) Hypothesis
 - b) Observation
 - c) Prediction
 - d) Formulation of Problem
- 4) _____ is the main objective of social research.
 - a) Degree
 - b) Knowledge
 - c) Study of facts
 - d) Business
- 5) Previous research is source of _____.
 - a) Argument
 - b) Prediction
 - c) Verification
 - d) Hypothesis
- 6) _____ is the planning and strategy of research.
 - a) Research design
 - b) Research project
 - c) Research problem
 - d) Research process
- 7) Reference book is a _____ source of data.
 - a) Secondary
 - b) Primary
 - c) Ideal
 - d) None of these
- 8) _____ is a characteristic of good hypothesis.
 - a) Confidence
 - b) Clarity
 - c) Descriptiveness
 - d) Comprehensiveness
- 9) An 'Interview' means _____ between two or more persons.
 - a) Discussion
 - b) Question-answers
 - c) Communicative response
 - d) Debate
- 10) Information collected through Observation is known as _____ data.
 - a) Direct
 - b) Secondary
 - c) Primary
 - d) Factual
- 11) Interdisciplinary research means _____.
 - a) To take the help of pure science
 - b) To take the help of sociology
 - c) To make research beyond the subject
 - d) To take the help of other sciences

- 12) Report writing is _____ stage in research process.
- a) First
 - b) Third
 - c) Second
 - d) Last

Q.2 Answer the following questions. (Any 4) 12

- a) What is Hypothesis?
- b) Explain the importance of research.
- c) Write meaning of research methodology.
- d) Write the meaning of Questionnaire.
- e) Explain the objectives of report writing.
- f) What is case study method?

Q.3 Write short notes. (Any 2) 12

- a) Data Collection
- b) Selection of research topic
- c) Qualities of good researcher.
- d) Different techniques of interview.

Q.4 Answer the following questions. (Any 1) 12

Explain the different types of research.

OR

State the characteristics of research design.

Q.5 Answer the following questions. 12

Define social science research and explain its features in detail.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Financial Administration in India (230109106)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) ——— ही वित्तीय प्रशासनाची कार्ये आहेत?
 - अ) अंदाजपत्रक तयार करणे
 - ब) कायदेमंडळाकडून अंदाजपत्रकास मंजूरी
 - क) राज्याने उभे केलेले भांडवल व पैसा सुरक्षित ठेवणे
 - ड) वरील सर्व
- 2) लोकशाही राज्यात वित्तीय प्रशासनाचे अधिकार ——— कडे दिलेले असतात.
 - अ) विधिमंडळ
 - ब) कार्यकारी मंडळ
 - क) न्यायमंडळ
 - ड) राष्ट्रपती
- 3) अंदाजपत्रकाची ——— हे मुलभूत तत्व आवश्यक आहे.
 - अ) संतलित स्वरूपाचे असावे
 - ब) अंदाज रोखीच्या आधारावर असावेत
 - क) जमाखर्च समग्र पद्धतीने दाखवावा
 - ड) वरील सर्व
- 4) ——— कडून महालेखापरीक्षकाची नेमणूक केली जाते.
 - अ) पंतप्रधान
 - ब) राष्ट्रपती
 - क) राज्यपाल
 - ड) जिल्हाधिकारी
- 5) कर आकारणीची शेषाधिकार ——— कडे आहे.
 - अ) संसदे
 - ब) राष्ट्रपती
 - क) न्यायालय
 - ड) मुख्यमंत्री
- 6) लेखापरीक्षा म्हणजे ——— होय.
 - अ) हिशोब तपासणे
 - ब) पैसे खर्च करणे
 - क) उधळपट्टी करणे
 - ड) पैसे जतन करणे
- 7) केंद्राकडून राज्यांना निर्देश देण्याची कल्पना घटनाकारांनी ——— कायद्यावरून घेतली आहे.
 - अ) 1909 च्या
 - ब) 1919 च्या भारत सरकारच्या
 - क) 1935 च्या भारत सरकारच्या
 - ड) 1947 च्या स्वातंत्र्य
- 8) निती आयोगाची स्थापना ——— रोजी झाली.
 - अ) 15 मार्च 2014
 - ब) 26 जानेवारी 2015
 - क) 15 ऑगस्ट 2016
 - ड) 1 जानेवारी 2015

- 9) महालेखापरीक्षका मार्फत सामान्यतः ——— चे लेखापरीक्षण केले जात नाही.
अ) केंद्र सरकार ब) राज्य सरकार
क) सार्वजनिक उद्योग ड) महानगरपालिका
- 10) ——— निधीतून पैसे काढण्यासाठी सरकारला संसदेच्या संमतीची आवश्यकता नसते.
अ) संचित ब) आकस्मिक खर्च
क) सार्वजनिक लेखी ड) यापैकी नाही
- 11) ——— समितीच्या अध्यक्ष विरोधी पक्षातील सदस्य असावा असा संकेत पाळला जातो.
अ) अंदाज समिती ब) लोकलेखा समिती
क) लोकनियम समिती ड) यापैकी नाही
- 12) केंद्र व राज्य सरकारचा अर्थसंकल्प संविधानाच्या अनुक्रमे ——— कलमांतर्गत मांडले जातात.
अ) 110 व 212 ब) 110 व 202
क) 312 व 212 ड) 112 व 202

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12

- अ) लेखापरिक्षेचे स्वरूप व उद्देश लिहा.
ब) वित्तीय प्रशासनासंबंधी कायदेमंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.
क) वित्तीय प्रशासनात कार्यकारी मंडळाचे महत्व लिहा.
ड) वित्तीय प्रशासनाचा अर्थ स्पष्ट करा.
इ) तुटीचे अंदाजपत्रक म्हणजे काय?
ई) कोषागार व वित्त विभागासंबंधी माहिती लिहा?

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12

- अ) भारतीय सार्वजनिक लेखामध्ये कोणत्या घटकाचा समावेश होतो.
ब) भारताचा नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचे कर्तव्य व अधिकार सांगा.
क) सार्वजनिक उपक्रम समितीचे महत्व विशद करा.
ड) लोकलेखा समितीची कार्ये कोणती आहेत?

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 12

- अ) नियोजन आयोग व राष्ट्रीय विकास परिषद यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.
ब) भारतीय अर्थसंकल्पाची घटनात्मक तरतूद विशद करून त्याच्या सादरीकरणेचे टप्पे स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 12

- केंद्र व राज्य सरकार यांच्यातील आर्थिक संबंध स्पष्ट करा.

Seat
No.

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Financial Administration in India (230109106)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**12**

- 1) _____ are these functions of financial administration?
 - a) Preparing a budget
 - b) Approval of budget by legislature
 - c) To secure the capital and money raised by the state
 - c) All of the above
- 2) Powers of financial administration in a democratic state _____ they are given.
 - a) Legislature
 - b) Executive Board
 - c) Judiciary
 - d) President
- 3) For the budget this basic Principle is essential.
 - a) Should be balanced
 - b) Estimates should be Cash-based
 - c) The expenditure should be shown in a holistic manner
 - c) All of these
- 4) _____ is appoints an auditor general.
 - a) Prime Minister
 - b) President
 - c) Governor
 - d) District Collector
- 5) The residual authority to levy taxes _____ it has.
 - a) Parliament
 - b) President
 - c) Court
 - d) Chief Minister
- 6) Audit is _____ yes.
 - a) Checking Accounts
 - b) Spending Money
 - c) Wasting
 - d) Saving Money
- 7) The idea of center giving directions to states is taken by the makers of constitution from _____.
 - a) 1909 Act
 - b) Govt. of India 1919 Act
 - c) Govt. of India 1935 Act
 - d) 1947's Indian Freedom Act
- 8) Niti Commission was established on _____.
 - a) 15 March, 2014
 - b) 26 Jan, 2015
 - c) 15 August, 2016
 - d) 01 Jan, 2015
- 9) Generally the audit of _____ is not done from the auditor.
 - a) Central Government
 - b) State Government
 - c) Public Work
 - d) Corporation

- 10) Government does not need the permission of parliament to withdraw money from _____.
- a) Accumulative Fund
 - b) Unforeseen Fund
 - c) Public Fund
 - d) None of the above
- 11) The tradition of making the President of _____ Committee from the member of opposition party is followed.
- a) Estimate Committee
 - b) Public Account Committee
 - c) People Undertaking Committee
 - d) None of the above
- 12) The budget of center and state are Presented according to the _____ article of the Constitution.
- a) 110 and 212
 - b) 110 and 202
 - c) 312 and 212
 - d) 112 and 202

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 12

- a) Write down the nature and purpose of the Audit.
- b) Clarify the legislature's position on Financial Administration.
- c) Write down the importance of the executive in Financial Administration.
- d) Explain the meaning of Financial Administration.
- e) What is meant by deficit Budget.
- f) Write information about treasury and finance department.

Q.3 Write Short Answers. (Any Two) 12

- a) What are the elements involved in Public Account?
- b) What are the duties and authorities of Controller and Auditor of India?
- c) What are the works of committee on Public Undertaking?
- d) What are the functions of Public Accounts Committee?

Q.4 Answer the following Question in Detail. (Any One) 12

- a) Explain the difference between Planning Commission and National Development Commission?

OR

- b) Explain the Constitutional Provision of Indian Budget and Steps involved in its Presentation.

Q.5 Answer the following question in Detail. 12

Write in detail the Economic Relationship between the Centre and State?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Comparative Government & Politics (230109107)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

12

- 1) तुलनात्मक राजकारणाचे जनक ---- आहेत.
अ) ऍरिस्टॉटल
ब) प्लेटो
क) अल्मंड
ड) पॉवेल
- 2) वर्तनात्मक दृष्टिकोनाचे संस्थापक ---- आहेत.
अ) पॉवेल
ब) डेव्हिड ईटन
क) बदाम
ड) लिओ ट्रॉस
- 3) ---- संविधान हे पहिले लिखित संविधान आहे.
अ) भारतीय
ब) ब्रिटीश
क) अमेरिकन
ड) फ्रेंच
- 4) ---- देशाला अलिखित संविधान आहे.
अ) भारत
ब) इंग्लंड
क) अमेरिका
ड) फ्रेंच
- 5) अमेरिकेचे अध्यक्ष --- वर्षासाठी नियुक्त केले जातात.
अ) तीन
ब) पाच
क) चार
ड) सहा
- 6) सरकारचे एकात्मक स्वरूप ---- मध्ये अस्तित्वात आहे.
अ) इंग्लंड
ब) अमेरिका
क) स्वित्झर्लंड
ड) भारत
- 7) मर्यादित सरकार हे ---- चे वैशिष्ट्य आहे.
अ) कायद्याचे शासन
ब) न्यायिक वर्चस्व
क) द्विपक्षीय व्यवस्था
ड) सत्ताविभाजन
- 8) ---- राष्ट्रपती विधीमंडळाला उत्तरदायी नसतो.
अ) अमेरिकन
ब) जर्मनी
क) फ्रान्स
ड) भारत
- 9) इंग्लंडच्या पंतप्रधानांचा कार्यकाळ ---- वर्षांचा असतो.
अ) तीन
ब) पाच
क) चार
ड) सहा

- 10) — हे संघराज्य नाही.
 अ) USA ब) भारत
 क) स्विट्झर्लंड ड) इंग्लंड
- 11) U.K. च्या सर्वात कनिष्ठ सदनानेचे नाव — आहे.
 अ) हाऊस ऑफ लॉर्ड्स ब) संसद
 क) प्रतिनिधीगृह ड) हाऊस ऑफ कॉमन्स
- 12) 'तुलनात्मक राजकारण' हे पुस्तक — यांनी लिहीले आहे.
 अ) कार्ल मार्क्स ब) अल्मंड आणि पॉवेल
 क) मॅक्स वेबर ड) J. S. मिल

- प्र.2 लहान उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12
 अ) स्विस राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये.
 ब) वर्तणवादी दृष्टिकोन
 क) सत्ताविभाजन ही संकल्पना परिभाषित करा.
 ड) संरचनात्मक कार्यात्मक दृष्टीकोन.
 इ) पारंपारिक दृष्टीकोन.
 ई) इंग्लंडच्या कायदेमंडळाची कोणतीही दोन कार्ये सांगा.
- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 12
 अ) इंग्लंडचे पंतप्रधान
 ब) अमेरिकन विधान मंडळाची रचना
 क) स्विट्झर्लंडच्या कार्यकारिणीची कार्ये
 ड) लोकशाही व्यवस्थेत न्यायपालिकेची भूमिका.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 12
 अ) तुलनात्मक राजकारण आणि शासन यांचे स्वरूप, व्याप्ती आणि अर्थ स्पष्ट करा.
 ब) इंग्लंडच्या पंतप्रधानांचे अधिकार आणि कार्ये.
- प्र.5 उत्तर तपशीलवार लिहा. 12
 अमेरिकेच्या संविधानांची ठळक वैशिष्ट्ये.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Comparative Government & Politics (230109107)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option.

12

- 1) Father of comparative politics is _____.
 - a) Aristotle
 - b) Plato
 - c) Almond
 - d) Powel
- 2) The founder of behavioral approach is _____.
 - a) Powel
 - b) David Eaten
 - c) Almond
 - d) Leo Tross
- 3) _____ constitution is first written constitution.
 - a) Indian
 - b) British
 - c) American
 - d) French
- 4) _____ country has unwritten constitution.
 - a) Switzerland
 - b) India
 - c) USA
 - d) England
- 5) The President of USA is appointed for _____ years.
 - a) Three
 - b) Five
 - c) Four
 - d) Six
- 6) Unitary form of government exists in _____.
 - a) England
 - b) America
 - c) Switzerland
 - d) India
- 7) Limited Government is feature of _____.
 - a) Rule of Law
 - b) Judicial Supremacy
 - c) Two-party system
 - d) Separation of powers
- 8) _____ President is not answerable to legislature.
 - a) American
 - b) Germany
 - c) France
 - d) India
- 9) Tenure of Prime Minister of England is _____ years.
 - a) Three
 - b) Five
 - c) Four
 - d) Six
- 10) _____ is not a federal state.
 - a) USA
 - b) India
 - c) Switzerland
 - d) England
- 11) Name of the U.K.'s lowest House is _____.
 - a) House of Lords
 - b) Parliament
 - c) House of Representative
 - d) House of Commons

- 12)** The book 'Comparative Politics' is written by _____.
a) Karl Marx b) Almond & Powell
c) Max Weber d) J. S. Mill

Q.2 Write short answer (Any Four) 12

- a) Salient features of Swiss constitution.
- b) Behavioral Approach
- c) Define the concept 'Separation of Powers'.
- d) Structural Functional Approach
- e) Traditional Approach.
- f) State any two functions of Legislature of England.

Q.3 Write short notes (Any Two): 12

- a) Prime Minister of UK.
- b) Structure of American Legislature.
- c) Functions of Executive of Switzerland.
- d) Role of judiciary in democratic system.

Q.4 Write answer any one of the following: 12

- a) Explain the meaning nature and scope of comparative politics and government.

OR

- b) Powers and functions of Prime Minister of England.

Q.5 Write answer in detail: 12

Salient features of constitutions of USA.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) भारताच्या पंतप्रधानांचे अधिकार आणि कार्ये तपशीलवार वर्णन करा.
किंवा
- ब) भारतीय राज्यघटनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये तपशीलवार वर्णन करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Constitution of India (230109104)

Day & Date: Wednesday, 22-05-2024

Max. Marks: 30

Time: 03:00 PM To 04:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternatives.

06

- 1) Right to Equality has been described in _____ articles.
 - a) 14 to 18
 - b) 19 to 22
 - c) 15 to 22
 - d) 14 to 22
- 2) _____ citizenship has been accepted by the Indian Constitution.
 - a) Single
 - b) Dual
 - c) Complex
 - d) None of these
- 3) To contest the election of President of India _____ age is essential.
 - a) 25
 - b) 30
 - c) 35
 - d) 40
- 4) The Council of Ministers is responsible to Parliament's _____.
 - a) Vidhan Sabha
 - b) Rajya Sabha
 - c) Lok Sabha
 - d) Vidhan Parishad
- 5) _____ Works as mediator between Governor and Council of Ministers.
 - a) Prime Minister
 - b) Chief Minister
 - c) Speaker of Lok Sabha
 - d) Deputy Chief Minister
- 6) The members of Gram Panchayat are elected by _____.
 - a) Panchayat Samitee
 - b) Gram Sabha
 - c) Villagers
 - d) Sarpanch

Q.2 Write Short Answers. (Any Two)

06

- a) Judicial Review
- b) Panchayati Raj
- c) Two features of federal constitution
- d) The Preamble

Q.3 Write Short Note.

06

Fundamental Duties.

Q.4 Write the Detail Answer. (Any One)

12

- a) Powers and Functions of Prime Minister of India explain in detail.

OR

- b) Salient features of Indian constitution explain in detail.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Political Theory (MA02101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य तो पर्याय निवडा.

16

- 1) अभिजात उदारमतवादाचे आधारभूत तत्त्व कोणते आहे?

अ) राज्याचा हस्तक्षेप	ब) अराज्यवाद
क) समताधिष्ठित समाज	ड) व्यक्तिवाद
- 2) 'प्रिन्सिपल्स ऑफ पॉलिटिकल ऑब्लिगेशन्स' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?

अ) मॅक्स वेबर	ब) टी. एच. ग्रीन
क) रूसो	ड) जेरमी बेंथम
- 3) मॅक्स वेबरने अधिसत्तेचे किती प्रकार स्पष्ट केले आहेत?

अ) एक	ब) दोन
क) तीन	ड) चार
- 4) नैतिकदृष्ट्या राज्याला प्रतिकार करणे हे व्यक्तीचे कर्तव्य आहे असे कोणी म्हटले आहे?

अ) मॅकियाव्हेली	ब) अॅरिस्टॉटल
क) थॉमस हॉब्स	ड) टी. एच. ग्रीन
- 5) 'ए एंड ऑफ आयडियालॉजी' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?

अ) डॅनिअल बेल	ब) ईसाया बार्लिन
क) अल्फ्रेड कॉबन	ड) टी. एच. ग्रीन
- 6) खालीलपैकी कोणता घटक अधिमान्यतेचा आधार नाही?

अ) रूढी-परंपरा	ब) सांस्कृतिक मूल्ये
क) विचारसरणी	ड) संपत्ती
- 7) खालीलपैकी कोणता विचारवंत उदारमतवादाचा समर्थक नाही?

अ) जेरमी बेंथम	ब) जे. एस. मिल
क) मॅकियाव्हेली	ड) हेरॉल्ड लास्की
- 8) 'राज्याचा आज्ञाभंग करणे म्हणजे अराजकतेकडे जाणे होय' असा इशारा कोणी दिला आहे?

अ) रूसो	ब) थॉमस हॉब्स
क) जेरमी बेंथम	ड) कार्ल मार्क्स

- 9) राज्याच्या उदारमतवादी सिद्धांताशी संबंधित असलेला विचारवंत कोण आहे?
 अ) जॉन लॉक
 ब) थॉमस हॉब्स
 क) सेंट ऑगस्टीन
 ड) कार्ल मार्क्स
- 10) राजकीय सिद्धांताचे स्वरूप प्रामुख्याने कसे होते?
 अ) अनुभवजन्य
 ब) वास्तववादी
 क) समन्वयवादी
 ड) आदर्शवादी
- 11) ग्रामसीने धुरीणत्वाच्या सिद्धांतामध्ये कोणते वर्चस्व महत्त्वाचे मानले जाते?
 अ) सांस्कृतिक
 ब) राजकीय
 क) सामाजिक
 ड) वैयक्तिक
- 12) नवमार्क्सवाद खालीलपैकी कशावर विशेष भर देतो?
 अ) कामगारांची हुकूमशाही
 ब) भांडवलशाही
 क) राज्यसंस्थेचे लोकशाहीकरण
 ड) लोकशाहीचे केंद्रीकरण
- 13) लोक कायद्याच्या भितीमुळे नव्हे तर स्वेच्छेने सामाजिक बंधने स्विकारतात असे कोणाचे मत आहे?
 अ) थॉमस हॉब्स
 ब) कार्ल मार्क्स
 क) टी. एच. ग्रीन
 ड) जे. एस. मिल
- 14) पितृसत्ताक कुटुंबपद्धती हे कोणत्या प्रकारच्या अधिसत्तेचे उदाहरण आहे?
 अ) दिव्यवलयी
 ब) वैधानिक
 क) विवेकी
 ड) पारंपारिक
- 15) राजकीय व्यवस्थेच्या स्थैर्यासाठी कशाची आवश्यकता असते?
 अ) सत्ता
 ब) अधिसत्ता
 क) अधिमान्यता
 ड) लोकशाही
- 16) आज्ञा देण्याची किमान राजकीय सत्ता म्हणजे काय?
 अ) सत्ता
 ब) अधिसत्ता
 क) अधिमान्यता
 ड) नेतृत्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) राजकीय सिद्धांताचा अर्थ स्पष्ट करा.
 ब) नव मार्क्सवाद म्हणजे काय?
 क) अधिसत्तेचा अर्थ स्पष्ट करा.
 ड) उदारमतवादाची प्रमुख चार तत्त्वे लिहा.
 इ) राजकीय सिद्धांताचे महत्त्व विशद करा.
 ई) कार्ल मार्क्सने राज्यसंस्थेला विरोध का केला?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) राजकीय अवबंधन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) अधिसत्तेचे प्रकार विशद करा.
 क) राजकीय सिद्धांताचे पुनरुज्जीवन झाले आहे का? याची चर्चा करा.
 ड) पारंपारिक राजकीय सिद्धांताची वैशिष्ट्ये थोडक्यात लिहा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)
राजकीय बंधनांचे विविध आधारभूत घटक स्पष्ट करा.
किंवा
राज्यासंबंधी मार्क्सवादी सिद्धांताची चर्चा करा.

प्र.5 सविस्तर उत्तर लिहा.
राज्याच्या संबंधित उदारमतवादी लोकशाही सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Political Theory (MA02101)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

16

- 1) Which is the basic principle of classical Liberalism?
 - a) Intervention of state
 - b) Anarchism
 - c) Equal society
 - d) Individualism
- 2) 'Principles of Political Obligations' is written by ____?
 - a) Max Weber
 - b) T.H. Green
 - c) Rousseau
 - d) Jeremy Bentham
- 3) How many types of authority explained by Max Weber?
 - a) One
 - b) Two
 - c) Three
 - d) Four
- 4) Who said that, it is moral duty of person to resist the state?
 - a) Machiavelli
 - b) Aristotle
 - c) Thomas Hobbes
 - d) T. H. Green
- 5) Who wrote the book 'A End of Ideology'?
 - a) Daniel Bell
 - b) Esaya Barline
 - c) Alfred Cobben
 - d) T.H. Green
- 6) Which of the following element is not bases of legitimacy?
 - a) Traditions
 - b) Cultural values
 - c) Ideology
 - d) Wealth
- 7) Which thinker of the following is not the follower of Liberalism?
 - a) Jeremy Bentham
 - b) J. S. Mill
 - c) Machiavelli
 - d) Herold Laski
- 8) Who have warned that disobeying the commands of the state means leading to anarchy?
 - a) Rousseau
 - b) Thomas Hobbes
 - c) Jeremy Bentham
 - d) Karl Marx
- 9) Who is not associated with Liberal theory of the state?
 - a) John Locke
 - b) Thomas Hobbes
 - c) Sent Augustine
 - d) Karl Marx
- 10) What was the nature of political theory?
 - a) Empirical
 - b) Realistic
 - c) Synthesis
 - d) Normative
- 11) Which hegemony considered by Gramasi more important?
 - a) Cultural
 - b) Political
 - c) Social
 - d) Individual

- 12) What does Neo-Marxism emphasize?
a) Dictatorship of proletariats b) Capitalism
c) Democratization of state d) Centralization of democracy
- 13) Who believes that peoples accept social constraints willingly and not out of fear of the law?
a) Thomas Hobbes b) Karl Marx
c) T.H. Green d) J. S. Mill
- 14) Patriarchal system is an example of which authority?
a) Charismatic b) Legal
c) Rational d) Traditional
- 15) What is essential for stability of state?
a) Power b) Authority
c) Legitimacy d) Democracy
- 16) To have the minimum political power to given an order is called as?
a) Power b) Authority
c) Legitimacy d) Leadership

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 16

- a) Explain the meaning of Political Theory.
b) What is Neo Marxism?
c) Explain the meaning of authority.
d) Write any four main principles of liberalism.
e) Explain the importance of Political Theory.
f) Why Karl Marx opposed to state?

Q.3 Answer the following question (Any Two) 16

- a) Explain the concept of political obligation.
b) Explain the types of authority.
c) Is there a revival of political theory? Discuss this.
d) Explain in brief features of traditional political theory.

Q.4 Answer in detail. (Any One) 16

Explain different basic elements of political obligations.

OR

Explain the Marxist theory of state.

Q.5 Write Answer in detail. 16

Discuss the liberal democratic theory of state.

Seat
No.

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024****Major Ideas in Public Administration (MA02102)**Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) लोकप्रशासन शास्त्र हे ----- स्वरूपाचे शास्त्र आहे.
अ) भौतिक
ब) जैविक
क) सामाजिक
ड) यापैकी नाही
- 2) POSDCORB या शब्दावरून कोणी लोकप्रशासनाची व्याप्ती स्पष्ट केली?
अ) ल्यूथर ग्युलिक
ब) हैनरी फेयाल
क) विलोबी
ड) डिमाक
- 3) लोकप्रशासनाची तत्त्वे हा ग्रंथ कोणी लिहीला?
अ) मुनी
ब) विलोबी
क) डिमाक
ड) अरवीक
- 4) खाजगी प्रशासनाचे कार्यक्षेत्र मर्यादित असते तर लोकप्रशासनाचे कार्यक्षेत्र ----- स्वरूपाचे असते.
अ) व्यापक
ब) संकुचित
क) मर्यादित
ड) यापैकी नाही
- 5) नवलोकप्रशासनाचे उद्दिष्ट कोणते?
अ) समर्पकता
ब) मुल्ये
क) समता
ड) वरील सर्व
- 6) लोकप्रशासनाच्या वातावरणात्मक दृष्टिकोनाला काय म्हणतात?
अ) पर्यावरणात्मक दृष्टिकोन
ब) वर्तनवादी दृष्टिकोन
क) रचनात्मक कार्यवाही दृष्टिकोन
ड) यापैकी नाही
- 7) ----- यांच्या मते, दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक शक्य पर्यायांपैकी एकाची निवड करणे म्हणजे निर्णय घेणे होय.
अ) इर्विन ब्रास
ब) जॉर्ज टेरी
क) डिमाक
ड) अरवीक
- 8) भारत सरकारमधील संरक्षण खाते संघटनेच्या कोणत्या घटकावर आधारित आहे?
अ) प्रयोजन
ब) प्रक्रिया
क) प्रदेश
ड) प्रजा

- 9) संघटनेत कार्याचे विभाजन करून सत्ता व जबाबदारी यानुसार वरिष्ठ ते कनिष्ठ अशा पायऱ्या निर्माण केल्या जातात त्यास ---- असे म्हणतात.
 अ) क्रमपद्धती
 ब) नियंत्रण कक्षा
 क) एकात्मिकरण
 ड) प्रदत्तीकरण
- 10) लोकसेवा आयोग हा स्टाफ घटकाचा कोणता प्रकार आहे?
 अ) सर्वसाधारण कर्मचारी वर्ग
 ब) तांत्रिक कर्मचारी वर्ग
 क) सहाय्यकारी कर्मचारी वर्ग
 ड) खाते
- 11) साम्यवादी देशात संघटनेच्या कोणत्या तत्त्वावर भर देण्यात येतो?
 अ) विकेंद्रीकरण
 ब) केंद्रीकरण
 क) विशेषीकरण
 ड) यापैकी नाही
- 12) पुढीलपैकी लोकनिगमाचे उदाहरण कोणते आहे?
 अ) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया
 ब) हवाई वाहतूक महामंडळ
 क) औद्योगिक विकास महामंडळ
 ड) वरील सर्व
- 13) लोकनिगमाचे कोणते वैशिष्ट्य नाही?
 अ) प्रशासकीय स्वातंत्र्य नसते
 ब) आर्थिक असते
 क) विशिष्ट उद्दिष्टासाठी निर्मिती
 ड) कायदेशीरदृष्ट्या कृत्रिम व्यक्तिप्रमाणे
- 14) लोकनिगमावर कायदेमंडळाचे नियंत्रण कोणत्या प्रकारे होते?
 अ) संबंधित कायदे निर्मिती
 ब) वार्षिक अहवालावर चर्चा
 क) प्रश्न-उपप्रश्न विचारणे
 ड) वरील सर्व
- 15) खाते या संघटनेची रचना कोणत्या तत्त्वानुसार केली जाते?
 अ) अधिकारपद परंपरा
 ब) समन्वय
 क) आज्ञेची एकवाक्यता
 ड) यापैकी नाही
- 16) संघटनेत कोणते तत्व स्वीकारल्यामुळे प्रशासनात कार्यक्षमता व कार्यकुशलता वाढू शकते?
 अ) समन्वय
 ब) केंद्रीकरण
 क) विशेषीकरण
 ड) विकेंद्रीकरण

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) लोकप्रशासन म्हणजे काय?
 ब) नवलोकप्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 क) लोकप्रशासनाचा पर्यावरणात्मक दृष्टिकोन यावर टिप लिहा.
 ड) प्रदत्तीकरण म्हणजे काय?
 इ) खात्याचे आधारभूत घटक कोणते?
 ई) लोकनिगमाचे फायदे स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) लोकप्रशासनाचे महत्त्व सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
 ब) संघटनेचे केंद्रीकरण आणि विकेंद्रीकरण हे तत्वे स्पष्ट करा?

- क) लोकनिगमन म्हणजे काय? लोकनिगमाचे वैशिष्ट्ये सांगा.
ड) संघटनेच्या स्टाफ व लाईन घटकांचे प्रकार स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) **16**
लोकनिगमावरील कायदेमंडळाचे नियंत्रण स्पष्ट करा.
किंवा
लोकप्रशासनाच्या निर्णय निर्धारण दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (पर्याय नाही) **16**
लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासन यातील साम्य व भेद स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Major Ideas in Public Administration (MA02102)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions. (16 Questions)

16

- 1) Public administration science is a science in the form of _____.
 - a) Physical
 - b) Biological
 - c) Social
 - d) None of these
- 2) Who explained the scope of public administration from the word POSDCORB?
 - a) Luther Gulick
 - b) Henry Fayal
 - c) Willoughby
 - d) Dimock
- 3) Who wrote the book Principles of Public Administration?
 - a) Muni
 - b) Willoughby
 - c) Dimock
 - d) Arvik
- 4) The scope of private administration is limited whereas the scope of public administration is _____.
 - a) Broad
 - b) Narrow
 - c) Limited
 - d) None of these
- 5) What is the objective of New Public Administration?
 - a) Relevance
 - b) Values
 - c) Equity
 - d) All of the above
- 6) What is the environmental approach to public administration called?
 - a) Ecological approach
 - b) Behaviorist approach
 - c) Constructive action approach
 - d) None of these
- 7) According to _____ decision making is choosing one of two or more possible alternatives.
 - a) Irwin Brass
 - b) George Terry
 - c) Dimock
 - d) Arvik
- 8) Defense Account in Government of India is based on which organizational bases?
 - a) Purpose
 - b) Process
 - c) Place
 - d) Persons
- 9) By division of work in the organization, steps are created from senior to junior according to authority and responsibility, it is called _____.
 - a) Scalar Process
 - b) Span of Control
 - c) Integration
 - d) Delegation

- 10) Public Service Commission is which type of staff unit?
 - a) General staff
 - b) Technical staff
 - c) Auxiliary staff
 - d) Department
- 11) Which principle of organization is emphasized in a communist country?
 - a) Decentralization
 - b) Centralization
 - c) Specialization
 - d) None of these
- 12) Which of the following is an example of a public corporation?
 - a) Reserve Bank of India
 - b) Civil Aviation Corporation
 - c) Industrial Development Corporation
 - d) All of the above
- 13) Which is not a feature of public corporation?
 - a) There is no administrative independence
 - b) There is financial independence
 - c) Created for a specific purpose
 - d) Like a legally artificial person
- 14) In what way does the legislature control the Public corporation?
 - a) Formulation of relevant laws
 - b) Discussion on annual report
 - c) Asking questions - sub questions
 - d) All of the above
- 15) According to which principle the organization of department is structured?
 - a) Hierarchy
 - b) Coordination
 - c) Unity of command
 - d) None of these
- 16) Adoption of which principles in the organization can increase efficiency and effectiveness in administration?
 - a) Coordination
 - b) Centralization
 - c) Specialization
 - d) Decentralization

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- a) What is public administration?
- b) Explain the nature of New public administration.
- c) Write a note on environmental approach of public administration.
- d) What is delegation?
- e) What are the basic elements of department?
- f) Explain the advantages of public corporation.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- a) Explain the importance of public administration in detail.
- b) Explain centralization and decentralization principles of organization.
- c) What is public corporation? State the characteristics of public corporation.
- d) Explain the types of staff and line units of an organization.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)

16

- a) Explain the control of legislature over public corporation.

OR

- b) Explain the decision making approach of public administration.

Q.5 Answer the following question in detail. (Not Alternative)

16

Explain the similarities and differences between public administration and private administration.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Constitution of India (MA02103)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागी योग्य पर्याय लिहा.

16

- 1) संविधान सभेच्या उपाध्यक्ष कोण होते?

अ) राजेंद्र प्रसाद	ब) बी. एन. राव
क) एच. सी. मुखर्जी	ड) महात्मा गांधी
- 2) — हा दिवस संविधान दिन म्हणून साजरा केला जातो.

अ) 15 ऑगस्ट	ब) 26 जानेवारी
क) 26 नोव्हेंबर	ड) 2 ऑक्टोबर
- 3) संविधान कलम 1 मध्ये भारताच वर्णन — असे केले आहे.

अ) संघराज्य	ब) राज्यांचा संघ
क) धर्मनिरपेक्षता	ड) यापैकी नाही
- 4) भारताच्या घटनेची प्रास्ताविका — यांनी तयार केली.

अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर	ब) पंडित नेहरू
क) मोतीलाल नेहरू	ड) यापैकी नाही
- 5) संपत्तीचा अधिकार कोणत्या घटनादुरुस्तीने मूलभूत अधिकारातून वगळण्यात आला?

अ) 42 वी	ब) 44 वी
क) 62 वी	ड) 52 वी
- 6) भारतीय संविधानातील कोणत्या कलमात भाषण व अभिव्यक्तीचे स्वातंत्र्याची तरतूद केली आहे?

अ) 14	ब) 17
क) 19	ड) 20
- 7) — खटल्याला अनुसरून सर्वोच्च न्यायालयाने राज्यघटनेची मूलभूत संरचना किंवा मूलभूत वैशिष्ट्ये या नवीन तत्त्वाची मांडणी केली?

अ) गोलक नाथ खटला	ब) केशवानंद भारती खटला
क) मिनर्वा मिल खटला	ड) शंकर प्रसाद खटला
- 8) उपराष्ट्रपती म्हणून कार्य केलेल्या व पुढे राष्ट्रपती म्हणून निवडून आलेल्या व्यक्तींमध्ये पुढील व्यक्तींचा समावेश होता.

अ) एस. राधाकृष्णन	ब) झाकीर हुसेन
क) के. आर. नारायणन	ड) वरील सर्व

- 9) — यांनी सर्वोच्च न्यायालयाच्या सरन्यायाधीशांनी राष्ट्रपती व उपराष्ट्रपती ही दोन्ही पदे रिक्त असल्याने राष्ट्रपती म्हणून कार्य केले.
 अ) न्यायाधीश एच. कानिया ब) न्यायाधीश सर्व मित्र सिक्की
 क) न्यायाधीश रमेशचंद्र लाहोटी ड) न्यायाधीश मोहम्मद हिदायतुल्लाह
- 10) राज्यघटनेच्या — अनुसूचीमध्ये पक्षांतराच्या कारणावरून संसद सदस्याच्या अपात्रतेबद्दलच्या तरतुदी देण्यात आल्या आहेत.
 अ) 8 ब) 9
 क) 10 ड) 11
- 11) सध्या लोकसभेचे सभापती कोण आहेत?
 अ) ओम बिरा ब) जगदीप धनखड
 क) सुमित्रा महाजन ड) मीरा कुमार
- 12) राष्ट्रपती हे कोणाच्या सल्ल्याने लोकसभा विसर्जन करतात?
 अ) उपराष्ट्रपती ब) पंतप्रधान
 क) सर न्यायाधीश ड) गृहमंत्री
- 13) संसदीय कामकाजाची साधने कोणती आहेत?
 अ) प्रश्नोत्तराचा तास आणि शून्य प्रहर
 ब) प्रस्ताव
 क) लक्षवेधी प्रस्ताव आणि स्थगन प्रस्ताव
 ड) वरील सर्व
- 14) 1973 साली सर्वात ज्येष्ठ न्यायाधीशांना डावलून — यांना सर न्यायाधीशपदी नियुक्ती करण्यात आली होती?
 अ) ए. एन. राय ब) एम. यु. बेग
 क) पी. एन. भगवती ड) डी. ए. देसाई
- 15) सर्वोच्च न्यायालयातील न्यायाधीश वयाच्या किती वर्षापर्यंत पदावर राहू शकतात?
 अ) 58 ब) 62
 क) 65 ड) 60
- 16) सध्या सर्वोच्च न्यायालयाचे सर न्यायाधीश कोण आहेत?
 अ) शरद बोबडे ब) उदय ललित
 क) धनंजय चंद्रमूड ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतीही चार)

- अ) संविधान निर्मितीचे स्रोत लिहा?
 ब) मूलभूत कर्तव्य स्पष्ट करा?
 क) घटनादुरुस्तीची प्रक्रिया स्पष्ट करा?
 ड) शिक्षणाचा अधिकार स्पष्ट करा?
 इ) लोकसभेची रचना लिहा?
 ई) न्यायालयीन सक्रियता लिहा?

- प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 16
- अ) भारतीय संविधान सरनामा सविस्तर स्पष्ट करा?
ब) 42 वी घटनादुरुस्ती सविस्तर स्पष्ट करा?
क) पंतप्रधान आणि मंत्रिमंडळाचे कामे लिहा?
ड) राष्ट्रपतीचे आणीबाणीविषयक अधिकार स्पष्ट करा.
- प्र.4 दिर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 16
- अ) राज्यसभेची रचना लिहून अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा?
किंवा
ब) भारतीय संविधानाची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा?
- प्र.5 दिर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. 16
- सर्वोच्च न्यायालयाची रचना सांगून न्यायालयीन पुनर्विलोकन सविस्तर स्पष्ट करा?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Constitution of India (MA02103)**

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Who was the Vice President of the Constituent Assembly?
 - a) Rajendra Prasad
 - b) B.N. Rao
 - c) H.C. Mukherjee
 - d) Mahatma Gandhi
- 2) _____ This day is celebrated as Constitution Day.
 - a) August 15
 - b) January 26
 - c) November 26
 - d) October 2
- 3) Article 1 of the Constitution describes India _____ it's done.
 - a) Federalism
 - b) Union of States
 - c) Secularism
 - d) None of these
- 4) Preamble to the Constitution of India _____ they created it.
 - a) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - b) Pandit Nehru
 - c) Motilal Nehru
 - d) None of these
- 5) The right to property was excluded from the fundamental right by which constitutional amendment?
 - a) 42nd
 - b) 44th
 - c) 62nd
 - d) 52nd
- 6) Which article of the Indian Constitution provides for freedom of speech and expression?
 - a) 14
 - b) 17
 - c) 19
 - d) 20
- 7) _____ following the case, the Supreme Court laid out a new principle of the basic structure or basic features of the Constitution.
 - a) Golak Nath case
 - b) Kesavananda Bharati case
 - c) Minerva Mill case
 - d) Shankar Prasad case
- 8) The following persons who served as Vice President and were later elected President included.
 - a) S. Radhakrishnan
 - b) Zakir Hussain
 - c) K.R. Narayanan
 - d) All of the above
- 9) _____ He served as president as both the president and vice-president of the Supreme Court were vacant.
 - a) Judge H. Kania
 - b) Judge All Friends Sikri
 - c) Judge Ramesh Chandra Lahoti
 - d) Judge Mohammad Hidayatullah
- 10) The Constitution The Schedule provides for disqualification of a Member of Parliament on grounds of defection.
 - a) 8
 - b) 9
 - c) 10
 - d) 11

- 11) Who is the Current Speaker of the Lok Sabha?
a) Om Birla
b) Jagdeep Dhankhar
c) Sumitra Mahajan
d) Meira Kumar
- 12) On whose advice does the President dissolve the Lok Sabha?
a) Vice President
b) Prime Minister
c) Chief Justice
d) Home Minister
- 13) What are the means of parliamentary business?
a) Question Hour and Zero Hour
b) Proposal
c) Notice motion and adjournment motion
d) All of the above
- 14) In 1973, the senior-most judge was sidelined _____ was he appointed as chief justice?
a) A.N. Opinion
b) M. U. Beg
c) P.N. Bhagwati
d) D.A. Desai
- 15) For how long can a Judge of the Supreme Court remain in office?
a) 58
b) 62
c) 65
d) 60
- 16) Who is the current Chief Justice of the Supreme Court?
a) Shared Bobde
b) Uday Lalit
c) Dhananjay Chandrachud
d) None of these

- Q.2 Write short answer. (Any Four) 16**
a) Write down the sources of constitution making?
b) Explain the basic duty?
c) Explain the process of amending the Constitution?
d) Clarify the right to education?
e) Write the composition of the Lok Sabha?
f) Write judicial activism?
- Q.3 Answer the following question. (Any Two) 16**
a) Explain the Indian Constitution Preamble in detail?
b) Explain the 42nd Amendment in detail?
c) Write the functions of the Prime Minister and the Cabinet?
d) Clarify the President's emergency powers?
- Q.4 Answer the following question in detail. (Any One) 16**
Explain the powers and functions of the Rajya Sabha by writing the composition?
OR
Explain in detail the features of the Indian Constitution?
- Q.5 Answer the following question. 16**
Explain judicial review in detail by explaining the structure of the Supreme Court?

Seat
No.

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Development Administration in India (MA02106)

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) विकास प्रशासन ही एक ——— प्रक्रिया आहे.
अ) गतीमान
ब) स्थिर
क) वरीलपैकी दोन्ही
ड) दोन्ही नाही
- 2) सद्यस्थितीत भारत सरकारची विकास धोरणे ठरविणारी संस्था ——— आहे.
अ) राष्ट्रीय विकास परिषद
ब) नीती आयोग
क) राज्य नियोजन बोर्ड
ड) जिल्हा नियोजन समिती
- 3) पंडित जवाहरलाल नेहरू यांच्या कार्यकाळात खालीलपैकी कोणती संस्था स्थापन करण्यात आली होती.
अ) नीती आयोग
ब) रिझर्व बँक ऑफ इंडिया
क) राष्ट्रीय विकास परिषद
ड) यापैकी सर्वच
- 4) पुढीलपैकी कोणते विकास प्रशासनाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) परिवर्तनशीलता
ब) लोकशाही मूल्यांशी संबंधित
क) आधुनिकीकरण
ड) यापैकी सर्वच
- 5) 'द स्टडी ऑफ एडमिनिस्ट्रेशन' हे पुस्तक खालीलपैकी कोणी लिहिले?
अ) एल्टन मेओ
ब) वुड्रो विल्सन
क) ल्युथर गुलीक
ड) सायमन
- 6) भारतात नियोजन आयोगाची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली.
अ) 1947
ब) 1948
क) 1949
ड) 1950
- 7) जिल्हा नियोजन समितीचे अध्यक्ष म्हणून कोण काम करते.
अ) जिल्हाधिकारी
ब) पालकमंत्री
क) मुख्यमंत्री
ड) विभागीय आयुक्त
- 8) DBT (डायरेक्ट बेनिफिट ट्रान्सफर) ही योजना कोणासाठी आहे.
अ) नोकरदार
ब) असंघटीत कामगार
क) शेतकरी
ड) राजकीय पुढारी

- 9) दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबासाठी ---- साठी जीवनदायी आरोग्य योजना सुरु करण्यात आली.
 अ) 1990-91 ब) 1995-96
 क) 1997-98 ड) 2014-15
- 10) खालीलपैकी कोणती योजना लहान बालकांना पोषण आहार, आरोग्य निगा आणि शालापूर्व शिक्षणासाठी सेवा पुरवते.
 अ) आय सी डी एस ब) जीवनदायी आरोग्य योजना
 क) जनधन योजना ड) यापैकी सर्वच
- 11) नीती आयोगाच्या अध्यक्षांची नेमणुक कोण करते.
 अ) पंतप्रधान ब) राष्ट्रपती
 क) लोकसभा सभापती ड) उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश
- 12) राज्याच्या विकासासाठी वार्षिक योजना तयार करण्याची जबाबदारी ---- ची असते.
 अ) राज्य नियोजन मंत्रालय ब) वित्त आयोग
 क) विधानसभा सभापती ड) केंद्रिय नियोजन आयोग
- 13) PM-AJAY योजना खालीलपैकी कोणत्या समाजघटकासाठी आहे.
 अ) अनु. जाती ब) अनु. जमाती
 क) वरीलपैकी दोन्ही ड) दोन्ही नाही
- 14) महाराष्ट्रातील खाजगी शाळांमध्ये वंचित व दुर्बल घटकातील ---- टक्के विद्यार्थ्यांना मोफत प्रवेश देणे बंधनकारक आहे.
 अ) 10% ब) 15%
 क) 25% ड) 40%
- 15) जिल्हा नियोजन समिती ही भारतीय राज्यघटनेच्या कलम ---- नुसार जिल्हा स्तरावर जिल्हा आणि त्याखालील नियोजनासाठी तयार केलेली समिती आहे.
 अ) 242 ब) 243
 क) 243Z ड) 243ZD
- 16) विकास प्रशासनाच्या संकल्पनेनुसार समाजात ---- आणि ---- बदल घडवून आणणे अपेक्षित आहे.
 अ) सामाजिक - आर्थिक ब) राजकीय - आर्थिक
 क) वरील दोन्हीही ड) दोन्हीही नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) विकास प्रशासनाची वैशिष्ट्ये सांगा?
 ब) जिल्हा नियोजन समितीची कामे लिहा.
 क) लोकप्रशासन आणि विकास प्रशासनातील फरक स्पष्ट करा.
 ड) आयुष्यमान भारत योजनेवर टिप लिहा.
 इ) राज्य नियोजन बोर्डाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
 ई) विकास प्रशासनाचा अर्थ व व्याख्या लिहा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) राष्ट्रीय विकास परिषदेचे महत्व विषद करा.
ब) एकात्मिक बालविकास योजनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
क) अनुसुचित जाती. जमातीसाठी असणाऱ्या योजनांचा आढावा घ्या.
ड) शिक्षणाचा अधिकार कायदा- 2009 थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
किसान क्रेडिट कार्ड विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
किंवा
विकास प्रशासनाचे स्वरूप व व्याप्ती लिहा.
- प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न. 16**
नीती आयोगाची रचना, अधिकार व कार्ये सविस्तर लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Development Administration in India (MA02106)

Day & Date: Monday, 20-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 16

- 1) Development Administration is a _____ process.
 - a) Dynamic
 - b) Stable
 - c) Both of the above
 - d) Not both
- 2) At present _____ is the organization that decides the development agenda of the Govt. of India.
 - a) National Development council
 - b) NITI Aayog
 - c) State Planning Board
 - d) DPC
- 3) Which of the following institutions was established during the tenure of Pandit Nehru?
 - a) NITI Aayog
 - b) RBI
 - c) National Development Council
 - d) All of these
- 4) Which of the following is a characteristic of Development Administration?
 - a) Variability
 - b) Regarding Democratic Values
 - c) Modernization
 - d) All of these
- 5) Who among the following wrote the 6Wk 'The study of Administration'?
 - a) Elton Mayo
 - b) Woodrow Wilson
 - c) Luther Gulik
 - d) Simon
- 6) In which year was the planning commission established in India?
 - a) 1947
 - b) 1948
 - c) 1949
 - d) 1950
- 7) Who woncs as a chairman of District planning committee?
 - a) Collector
 - b) Guardian Minister
 - c) Chief Minister
 - d) Divisional commissioner
- 8) Who is the DBT (Direct Benefit scheme) scheme for?
 - a) Employee
 - b) Unorganized woncers
 - c) Farmer
 - d) Political leaders
- 9) In _____ jeevandayi Aarogya Yojna was launched for BPL families.
 - a) 1990-91
 - b) 1995-96
 - c) 1997-98
 - d) 2014-15
- 10) Which of the following schemes provides services for nutrition, health care and Pre-school education to children?
 - a) ICDS
 - b) Jeevandayi Aarogya Yojna
 - c) Jan-dhan Yojna
 - d) All of these

- 11) Who appoint the chairman of NITI Aayog?
a) Prime minister
b) President of India
c) Lok Sabha Speaker
d) Judge of High court
- 12) _____ is the responsible for preparing the annual plan for the development of the state.
a) Ministry of state planning
b) Finance commission
c) Vidhansabha speaker
d) Central Planning commission
- 13) PM-AJAY scheme is for which of the following social group?
a) SC
b) ST
c) Both
d) Not Both
- 14) It is Mandatory to provide free admission to _____ students deprived and weaker section in private school in Maharashtra.
a) 10%
b) 15%
c) 25%
d) 40%
- 15) The District Planning Committee is a committee constitution under article _____ of the constitution of India for district and sub-district planning at the district level.
a) 242
b) 243
c) 243 Z
d) 243 ZD
- 16) According to the concept of development administration it is expected to bring about _____ and _____ changes in society.
a) Social -Economic
b) Political Economic
c) Both of the above
d) Not Both

Q.2 Write Short Answer to the following Question. (Any Four)

16

- a) State the characteristics of Development Administration.
b) State the function of District Planning Committee.
c) Explain the difference between Public Administration and Development Administration.
d) Write a short note on 'Ayushman Bharat Yojna'.
e) Write brief information about state Planning Board.
f) Write the Meaning and definition of Development Administration.

Q.3 Write Short Answers to the following Questions. (Any Two)

16

- a) Explain the importance of National Development Council.
b) Explain the nature of 'Integrated child development scheme'.
c) Review the schemes for schedule caste & schedule Tribes.
d) Briefly explain the 'Right to Education Act-2009'.

Q.4 Write in detailed Answer to Any One of the following Questions.

16

- a) Detailed information about 'Kisan Credit Card' scheme.
b) Write the nature & scope of development administration.

Q.5 Write in detail the composition, Power and functions of NITI Aayog.

16

- 8) महालेखापरीक्षका मार्फत सामान्यतः ——— चे लेखापरीक्षण केले जात नाही.
अ) केंद्र सरकार
ब) राज्य सरकार
क) सार्वजनिक उद्योग
ड) महानगरपालिका
- 9) ——— निधीतून पैसे काढण्यासाठी सरकारला संसदेच्या संमतिची आवश्यकता नसते.
अ) संचित
ब) आकस्मित खर्च
क) सार्वजनिक लेखी
ड) यापैकी नाही
- 10) विकसनशील देशात तुटीचा अर्थसंकल्प ——— साठी मांडला जातो.
अ) तेथे शिलकी अर्थसंकल्प मांडणे अशक्य असते.
ब) जलद आर्थिक विकास घडवून आणण्यासाठी
क) सरकारी खर्च कमी करण्यासाठी
ड) सरकारी उत्पन्न वाढवण्यासाठी
- 11) राजकोषीय तूट म्हणजे ——— होय.
अ) भांडवली जमा-महसुली जमा
ब) महसुली जमा-भांडवली जमा
क) सरकारवर कर्जे निर्माण करणारी जमा
ड) सरकारवर कर्जे निर्माण करणारी न जमा
- 12) जेंडर बजेट म्हणजे ——— होय.
अ) महिलांसाठी वेगळा अर्थसंकल्प
ब) पुरुषांसाठी वेगळा अर्थसंकल्प
क) सामान्य अर्थसंकल्पात महिलांसाठी स्वतंत्र तरतुदी
ड) सामान्य अर्थसंकल्पात पुरुषांसाठी स्वतंत्र तरतुदी
- 13) ——— समितीचा अध्यक्ष विरोधी पक्षातील सदस्य असावा असा संकेत पाळला जातो.
अ) अंदाज समिती
ब) लोक लेखा समिती
क) लोकनिगम समिती
ड) यापैकी नाही
- 14) पुढील विधाने वाचून योग्य पर्याय निवडा.
1. सी. ए. जी. लेखे विषयक कामे करतो.
2. सी. ए. जी. लेखे परीक्षण विषय कामे करतो.
अ) दोन्ही बरोबर
ब) दोन्ही चूक
क) एक बरोबर
ड) दोन बरोबर
- 15) केंद्र व राज्य सरकारचा अर्थसंकल्प संविधानाच्या अनुक्रमे ——— कलामाअंतर्गत मांडले जातात.
अ) 110 व 212
ब) 110 व 202
क) 312 व 212
ड) 112 व 202
- 16) महाराष्ट्रात जिल्हा नियोजन समितीची स्थापना व कार्य निश्चित करण्यासाठी ——— रोजी कायदा संमत करण्यात आला.
अ) 1972
ब) 1974
क) 1996
ड) 1998

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 16**
- अ) व्यवस्थापिक पद्धतीचा अर्थसंकल्प.
 ब) लोकलेखा समितीची कार्ये कोणती आहेत.
 क) अंदाज समितीची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
 ड) सार्वजनिक उपक्रम समितीचे महत्त्व विशद करा.
 इ) भारतीय सार्वजनिक लेखामध्ये कोणत्या घटकाचा समावेश होतो.
 ई) भारताच्या अंदाजपत्रकाची माहिती थोडक्यात लिहा.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) विलोबी यांचा वित्त प्रशासनाकडे पाहण्याचा राजकीय व तांत्रिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 ब) आदर्श वित्तीय नियोजनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 क) अर्थसंकल्प म्हणजे काय. अर्थसंकल्पाचे प्रकार कोणते आहेत ते स्पष्ट करा.
 ड) प्राप्ती व खर्च आधारित अर्थसंकल्पाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) 16**
- अ) तुटीचे अंदाजपत्रक म्हणजे काय? त्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) भारतीय अर्थसंकल्पाची घटनात्मक तरतूद विशद करून त्याच्या सादरीकरणाचे टप्पे स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- अर्थसंकल्प निर्मितीचे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Financial Administration in India (MA02107)**

Day & Date: Monday, 20-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Public finance mainly studies two activities namely taxation and _____.
a) Expenditure b) Income
c) Aid d) None of the above
- 2) The revenue distribution of Center and State is dependent on _____.
a) 1920's Act b) 1967's Act
c) 1935's Act d) 1947's Act
- 3) Niti Commission was established on _____.
a) 15 March 2014 b) 26 Jan. 2015
c) 15 August 2016 d) 1 Jan. 2015
- 4) The journey of India's economy is _____.
a) From mixed economy to free economy
b) From free economy to mixed economy
c) From mixed economy to socialist economy
d) From Free economy to Socialist economy
- 5) Finance administration machinery like oil supply is called _____.
a) Marx b) Dinmoc
c) Locke d) Jefferson
- 6) The recommendation of mixed economy to India was made initially in the _____ commission.
a) Bombay b) Janata
c) Gandhi d) Vishveshwaraya
- 7) Government's account policy is called _____.
a) Monetary Policy b) Material Policy
c) Fiscal Policy d) None of the above
- 8) Generally the audit of _____ is not done from the auditor.
a) Central Government b) State Government
c) Public Work d) Corporation
- 9) Government does not need the permission of parliament to withdraw money from _____.
a) Accumulative fund b) Unforeseen fund
c) Public fund d) None of the above

- 10) Deficit budget is presented in developing countries as _____.
 a) It is impossible to present surplus budget
 b) To make fast economic progress
 c) To reduce the government expenditure
 d) To increase the income of Government
- 11) Fiscal deficit means _____.
 a) Capital deposit- revenue deposit
 b) Revenue deposit- capital deposit
 c) Deposit that creates debt to govt.
 d) Non- Deposit that creates debt to govt.
- 12) Gender budget means _____.
 a) Separate budget for women
 b) Separate budget for men
 c) Special provision for women in General budget
 d) Special provision for men in General budget
- 13) The tradition of making the president of _____ committee from the member of opposition party is followed.
 a) Estimate Committee b) Public Account Committee
 c) People Undertaking Committee d) None of the above
- 14) Choose the correct alternative after reading the statements.
 1. C. A. G. does the account works
 2. C. A. G. does the audit.
 a) Both of the above are correct b) Both of the above are incorrect
 c) First statement is correct d) Second statement is correct
- 15) The budget of Center and State are presented according to the _____ article of the constitution.
 a) 110 and 212 b) 110 and 202
 c) 312 and 212 d) 112 and 202
- 16) The District Planning Committee was established to define its works in Maharashtra in _____.
 a) 1972 b) 1974
 c) 1996 d) 1998

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- a) Legislative type Budget.
 b) What are the functions of Public Accounts Committee?
 c) What are the structure and function of Planning Committee?
 d) What are the works of Committee on Public Undertaking?
 e) What are the elements involved in Public Account?
 f) Write in short about the budget of India.

Q.3 Answer the following Questions. (Any Two)

16

- a) Explain Willoughby's political and technical approach to financial administration.
 b) Explain the features of ideal financial planning.
 c) What is meant by budget and explain its types?
 d) Explain the types of income expenditure based budget.

Q.4 Answer the following Question in Detail (Any One)

16

- a) What is meant by deficit budget?
 b) Explain the constitutional provision of Indian Budget and steps involved in its presentation.

Q.5 Answer the following Question in Detail
Explain the components of budget formulation.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Contemporary Political Theory (230109201)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.

12

- 1) Feminism word comes from _____ Language.
 - a) Latin
 - b) Greek
 - c) English
 - d) French
- 2) In which country multiculturalism take place.
 - a) UK
 - b) India
 - c) USA
 - d) Russia
- 3) _____ is related with Theory of under development.
 - a) First world
 - b) Second world
 - c) Third world
 - d) None of these
- 4) Multi-culturalism does not promote policy such as _____.
 - a) Social integration
 - b) Cultural assimilation
 - c) Nationalism
 - d) Racial Segregation
- 5) Who is the main propounder of pluralistic theory of Democracy?
 - a) Bentham
 - b) Hegel
 - c) Plato
 - d) Robert Dhal
- 6) Who wrote The Book 'The Life and Times of Liberal Democracy'?
 - a) Joseph Schumpeter
 - b) Mao
 - c) Austin
 - d) C. B. Macpherson
- 7) Who is the Author of the book 'The Second Sex'?
 - a) Simone de Beauvoir
 - b) Pauline Young
 - c) Hobbes
 - d) Mill
- 8) Which thinker propounded post behaviouralism.
 - a) David Esten
 - b) Plato
 - c) Marx
 - d) Aristotle
- 9) _____ explain 'Structural functional' approach in his book- 'comparative polities'.
 - a) David Esten
 - b) Karl Marx
 - c) Gabriel Almond
 - d) Robert Dhal

- 8) 'कॅम्पस निवड' हा भरतीचा ---- स्रोत आहे.
 अ) नवीन उमेदवार निवड ब) आधुनिक
 क) अंतर्गत ड) बाह्य
- 9) ई-सरकार म्हणजे ---- होय.
 अ) ऊर्जा सरकार ब) आंतरराष्ट्रीय सरकार
 क) इलेक्ट्रॉनिक सरकार ड) सरकारची निवडणूक
- 10) ई-सरकारमधील ---- हा एक दोष आहे.
 अ) सुविधांची कधीही आणि कोणत्याही ठिकाणी उपलब्धता असणे
 ब) सुविधांची वापरकर्ता-सन्मुख अनुकूलता असणे
 क) सुविधा मिळविण्यासाठी अत्यंत खर्चिक प्रक्रिया असणे
 ड) सुविधा ग्रामीण भागातही उपलब्ध असणे
- 11) खालीलपैकी ---- हे सुशासनाचे साधन आहे?
 अ) सामाजिक लेखापरिक्षण ब) अधिकारांचे विभाजन
 क) माहितीचा अधिकार ड) वरीलपैकी सर्व
- 12) प्रशासकीय कायदा ---- कायद्याची शाखा आहे.
 अ) खाजगी कायदा ब) कंपनी कायदा
 क) सार्वजनिक कायदा ड) कॉर्पोरेट कायदा

- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12
 अ) ई-गव्हर्नन्स म्हणजे काय?
 ब) प्रशासकीय कायद्याची व्याख्या सांगा?
 क) लोकायुक्तांचे अधिकार स्पष्ट करा?
 ड) प्रशासकीय न्यायाधिकरण म्हणजे काय?
 इ) नव लोकप्रशासनाची संकल्पना काय आहे?
 ई) माहितीचा अधिकार म्हणजे काय?
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 12
 अ) सुशासनाची 5 तत्त्वे स्पष्ट करा?
 ब) वचनबद्ध नोकरशाही म्हणजे काय?
 क) ई-गव्हर्नन्सचे महत्त्वाचे स्तंभ कोणते आहेत ते स्पष्ट करा?
 ड) प्रशासकीय कायद्याची तत्त्वे स्पष्ट करा?
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 12
 नागरी सेवेची तटस्थता स्पष्ट करा?
 किंवा
 लोकपालचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 12
 ई-गव्हर्नन्सचे फायदे आणि तोटे काय आहेत ते स्पष्ट करा?

- 10) E-Government disadvantage is _____.
a) Any time and Any place access
b) User-friendly interface
c) Highly cost
d) Facilities also available in rural area
- 11) Which of the following are the tools of good governance?
a) Social Audit
b) Separation of Powers
c) Right to Information
d) All the above
- 12) Administrative law is a branch of _____?
a) Private Law
b) Company Law
c) Public Law
d) Corporate Law

Q.2 Write Short Answer. (Any Four)**12**

- a) What do you mean by E-governance?
b) Give the definition of Administrative Law?
c) Explain the powers of Lokayukta?
d) What is mean by Administrative Tribunals?
e) What is the concept of New Public Management?
f) What is the right to Information?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**12**

- a) What are the 5 principles of Good Governance?
b) What is mean by Committed Bureaucracy?
c) What are the importance pillars of E-governance?
d) What are the principles of Administrative Law?

Q.4 Answers the following question in detail. (Any One)**12**

- a) Explain the Neutrality of Civil Service?
OR
b) What are the powers and functions of Lokpal?

Q.5 Answers the following question in detail.**12**

What are the Advantages and Disadvantages of E-governance?

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Political Process in India (230109203)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडा.

12

- 1) इ. स. 1917 मध्ये ---- बिहारच्या चंपारण जिल्हयातील निळीच्या मळयात काम करणाऱ्या शेत मंजुरीच्या प्रश्नांत लक्ष घातले.
अ) महात्मा गांधी ब) पंडित नेहरू
क) लोकमान्य टिळक ड) शरद जोशी
- 2) शेतकरी चळवळीशी संबंधी ---- आहे.
अ) शरद जोशी ब) राजू शेटी
क) रघुनाथदादा पाटील ड) वरील सर्व
- 3) नक्षलवादी चळवळीचा प्रारंभ ---- येथून झाला.
अ) नक्षलबारी ब) गडचिरोली
क) मध्यप्रदेश ड) उत्तरप्रदेश
- 4) भारतीय संविधानातील ---- या कलमात नागरिकत्वासंबंधी तरतूद आहे?
अ) 5 ते 11 ब) 14 ते 35
क) 36 ते 51 ड) यापैकी नाही
- 5) सध्या राष्ट्रीय राजकारणात ---- मुद्दे चर्चेत आहेत.
अ) इलेक्ट्रोल बाँड ब) महागाई
क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- 6) जमातवाद व जातीवाद संपुष्टात येण्यासाठी ---- गरजेचे असते.
अ) शिक्षण ब) कायद्याचे पालन
क) आंतर धर्मीय विवाह ड) वरील सर्व
- 7) सध्या केंद्र सूचीत ---- इतके विषय आहेत.
अ) 61 ब) 100
क) 52 ड) यापैकी नाही
- 8) संरक्षण, अणुशक्ती, खनिजे, चलन हे विषय कोणत्या सूची समावेश होतात?
अ) केंद्रसूची ब) राज्यसूची
क) समवर्तीसूची ड) वरील सर्व

- 9) संविधान कलम 280(1) नुसार — हे आदेशाद्वारे केंद्रीय वित्त आयोगाची नियुक्ती करतात.
 अ) अर्थमंत्री
 ब) पंतप्रधान
 क) राष्ट्रपती
 ड) उपराष्ट्रपती
- 10) भारतीय राज्यघटनेतील — कलमामध्ये निवडणूक आयोगाची तरतूद आहे.
 अ) कलम 324
 ब) कलम 368
 क) कलम 370
 ड) यापैकी नाही
- 11) भारतीय निवडणूक आयोगाचे मुख्य निवडणूक आयुक्त यांची नेमणूक कोण करतात?
 अ) पंतप्रधान
 ब) मुख्यमंत्री
 क) उपराष्ट्रपती
 ड) राष्ट्रपती
- 12) मुख्य निवडणूक आयुक्तांना पदभ्रष्ट करण्याचा अधिकार कोणला आहे?
 अ) जिल्हा परिषद
 ब) मंत्री
 क) संसद
 ड) विधानसभा

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) सार्वत्रिक लोकसभा निवडणूक 2014 मधील प्रचाराचे मुद्दे लिहा?
 ब) सार्वत्रिक लोकसभा निवडणूक 2019 मधील प्रचाराचे मुद्दे लिहा?
 क) नागरिकत्वासंबंधी थोडक्यात माहिती लिहा?
 ड) प्रादेशिक पक्षाची भूमिका स्पष्ट करा?
 इ) केंद्र-राज्य तणावाची कारणे कोणती आहेत?
 ई) राजकीय पक्षांचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा?

प्र.3 टीपा लिहा. (कोणतेही दोन)

12

- अ) नक्षलवादी चळवळ लिहा?
 ब) राजकीय गुन्हेगीकरण कसे थांबवता येईल?
 क) घटकराज्यांनी स्वायत्ततेची मागणी का करत आहे?
 ड) आर्थिक आणीबाणी लागू असताना घटकराज्यांवर कोणती बंधने येतात?

प्र.4 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा.

12

केंद्र व राज्य संबंध सविस्तर लिहा?

किंवा

भारतातील शेतकरी चळवळ स्पष्ट करा?

प्र.5 दीर्घोत्तरी उत्तरे लिहा.

12

भारतीय राजकारणावर धर्म व जात याचा प्रभाव कसा पडतो ते लिहा?

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Political Process in India (230109203)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024

Max. Marks: 60

Time: 11:00 AM To 01:30 PM

- Instructions:** 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the rights indicate full marks.

Q.1 Choose the Correct Alternative.

12

- 1) _____ in 1917 He looked into the issue of farm clearance working in the indigo fields in Bihar's Champaran district.
 - a) Mahatma Gandhi
 - b) Pandit Nehru
 - c) Lokmanya Tilak
 - d) Sharad Joshi
- 2) _____ related to the farmers' movement It is.
 - a) Sharad Joshi
 - b) Raju Shetty
 - c) Raghunathdada Patil
 - d) All the above
- 3) The beginning of the Naxal movement _____ It happened from here.
 - a) Naxalbari
 - b) Gadchiroli
 - c) Madhya Pradesh
 - d) Uttar Pradesh
- 4) In the Constitution of India _____ does this artical provide for citizenship?
 - a) 5 to 11
 - b) 14 to 35
 - c) 36 to 51
 - d) None of these
- 5) Currently _____ in national politics Issues are under discussion.
 - a) Electoral Bond
 - b) Inflation
 - c) A and B
 - d) None of these
- 6) _____ to end tribalism and casteism Necessary.
 - a) Education
 - b) Adherence to law
 - c) Inter-faith marriage
 - d) All of the above
- 7) The centre is currently _____ that's all.
 - a) 61
 - b) 100
 - c) 52
 - d) None of these
- 8) What list includes defence, nuclear power, minerals, currency?
 - a) Central List
 - b) State List
 - c) Concurrent List
 - d) All of the above
- 9) Under Article 280(1) of the Constitution, _____ It appoints the Central Finance Commission by order.
 - a) Finance Minister
 - b) Prime Minister
 - c) President
 - d) Vice President

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Electoral Politics in India (230109204)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 12:30 PM

Max. Marks: 30

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct option. 06

- 1) _____ Article of the constitution of India provides for the Election Commission.

a) 124	b) 214
c) 243	d) 324
- 2) The Chief Election Commissioner of India is appointed by the _____.

a) President	b) Prime Minister
c) Chief Justice	d) Speaker of the Loksabha
- 3) The 20 Point program was announced by Prime Minister _____.

a) Pandit Nehru	b) Lal Bahadur Shastri
c) Indira Gandhi	d) Rajiv Gandhi
- 4) The Present Chief Election Commissioner of India is _____.

a) Rajiv Kumar	b) Amit Shah
c) Nirmala Sitaraman	d) Kiran Rijju
- 5) _____ constitutional amendment changed the required age of a voter From 21 years to 18 years.

a) 42 st	b) 45
c) 44	d) 61
- 6) The Anti Defection Act was passed in _____.

a) 1980	b) 1985
c) 1991	d) 2001

Q.2 Write Short Answer. (Any Two) 06

- a) What is EVM?
- b) Political Criminalization.
- c) Election of code of conduct.
- d) Independence of Election Commission.

Q.3 Write Short Note. 06

- a) The Anti-Defection Act.

Q.4 Answer the following Question in Detail. (Any One) 12

- a) Explain the factors influencing the behavior of voters in elections.
- b) Explain the powers & functions of the Election Commission of India.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Human Rights (230109206)**

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

12

- 1) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाचे मुख्यालय ---- येथे आहे.
अ) लंडन
ब) न्यूयॉर्क
क) पॅरिस
ड) द ह्यूगो
- 2) मानवाधिकार आयोगाचे सदस्य ---- वर्षासाठी नियुक्त केले जातात.
अ) 3
ब) 4
क) 5
ड) 6
- 3) मानवी हक्क जाहीरनाम्यात ---- कलमे आहेत.
अ) 50
ब) 40
क) 30
ड) 20
- 4) मानवी हक्कांची संकल्पना ---- कायद्यावर आधारित आहे.
अ) नैसर्गिक
ब) कायदेशीर
क) धर्म
ड) पारंपारिक
- 5) मॅगनाकार्टा इंग्लंडमध्ये ---- वर्षी पास झाला.
अ) 1115
ब) 1215
क) 1315
ड) 1415
- 6) UN मानवी हक्क आयोगाची स्थापना ---- साली झाली.
अ) 1945
ब) 1946
क) 1947
ड) 1949
- 7) समानतेच्या अधिकारात ---- कलमांचा समावेश आहे.
अ) 5 ते 11
ब) 14 ते 18
क) 19 ते 22
ड) 23 ते 24
- 8) स्वातंत्र्याच्या अधिकारात ---- कलमांचा समावेश आहे.
अ) 5 ते 11
ब) 14 ते 18
क) 19 ते 22
ड) 23 ते 24

- 9) भारतात राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची स्थापना करण्यात आली.
 अ) 1990 ब) 1991
 क) 1992 ड) 1993
- 10) मानवी हक्क ---- विकासासाठी आवश्यक आहेत.
 अ) मानवी ब) आर्थिक
 क) सामाजिक ड) वरील सर्व
- 11) फ्रेंच राज्यक्रांती इ.स. ----
 अ) 1857 ब) 1789
 क) 1818 ड) 1947
- 12) मानवी हक्कांची घोषणा ---- मध्ये झाली.
 अ) 10 डिसेंबर 1948 ब) 10 डिसेंबर 1950
 क) 10 डिसेंबर 1946 ड) 10 डिसेंबर 1947

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

12

- अ) माहितीचा अधिकार कायदा
 ब) मानवी हक्कांसमोरील आव्हाने
 क) भारतातील नागरी हक्क
 ड) राज्य मानवाधिकार आयोग
 इ) अल्पसंख्याकांचे हक्क
 ई) संयुक्त राष्ट्रांचे महत्व

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

12

- अ) महिला आणि मुलांचे हक्क
 ब) स्थलांतरितांचे हक्क
 क) मानवी हक्कांचे महत्व
 ड) SC आणि ST चे अधिकार

प्र.4 खालील प्रश्नांची विस्तृत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

12

मानवी हक्कांच्या सार्वत्रिक जाहीरनाम्यावर टिप्पणी करा.

किंवा

भारतातील मानवी हक्कांबद्दल सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5 विस्तृत उत्तर लिहा.

12

मानवी हक्कांचा अर्थ आणि स्वरूप सविस्तर सांगा.

- 12) Declaration of human rights taken place in _____ year.
- a) 10 Dec. 1948
 - b) 10 Dec. 1950
 - c) 10 Dec. 1946
 - d) 10 Dec. 1947

Q.2 Write the answer to the following question. (Any Four) 12

- a) The Right to Information Act.
- b) challenges to human rights
- c) Civil rights in India.
- d) State human rights commission.
- e) Rights of minorities
- f) The Importance of United Nations

Q.3 Write short notes. (Any Two) 12

- a) The rights of women and children
- b) The rights of migrated
- c) Importance of Human Rights
- d) The rights of SC and ST

Q.4 Write detailed answers to the following questions. (Any One) 12

Comment on the Universal Declaration of Human Rights.

OR

Discuss in detail about Human Rights in India.

Q.5 Write a detail answer. 12

Explain the meaning and nature of Human Rights.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024**

Political Sociology (230109207)

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

12

- 1) भारतातील — हे प्राचीन राज्य प्रसिध्द होते.
अ) तगर ब) पैठण
क) मगध ड) पाटलीपुत्र
- 2) राजकीय समाजशास्त्राच्या पहिल्या टप्प्यात म्हणजे ग्रीक आणि रोमन काळात — या समाजशास्त्रज्ञांनी विचार मांडले.
अ) जे. एस. मिल ब) जॉन लॉक
क) प्लेटो ड) एच. स्पेंसर
- 3) राज्यावर — चे नियंत्रण असले पाहिजे असे मत कार्ल मार्क्स यांनी मांडले.
अ) व्यक्ति ब) समाज
क) पुढारी ड) लोकशाहीचे
- 4) 'The Field of Sociology' या ग्रंथात — यांनी राजकीय समाजशास्त्राची व्याख्या दिली.
अ) एस. एम. लिपसेट ब) प्लेटो
क) जे. एस. मिल ड) जॉन लॉक
- 5) राज्य म्हणजे ईश्वराचे पृथ्वीवरील अस्तित्त्व असे प्रतिपादन — यांनी केले.
अ) प्लेटो ब) जे. एस. मिल
क) जॉन लॉक ड) जी. हेगेल
- 6) — या राज्यक्रांती मधून स्वातंत्र्य, समता, बंधुता ही तत्वे मिळाली.
अ) रशियन ब) फ्रेंच
क) अमेरिकन ड) इंग्लंड
- 7) 'The Ruling Class' हे पुस्तक — यांनी लिहिले आहे.
अ) गिटानो मोस्का ब) सी. राइट मिल्स
क) विल्फ्रेडी पॅरेटो ड) जॉन लॉक
- 8) अभिजन वर्ग म्हणजे — वर्ग होय.
अ) शासक ब) शाशित
क) शिक्षित ड) निरक्षर
- 9) राजकीय व्यवस्थेविषयी — यांनी व्यवस्थात्मक दृष्टीकोन मांडला.
अ) गिटानो मोस्का ब) सी. राइट मिल्स
क) विल्फ्रेड पॅरेटो ड) डेव्हिड ईस्टन

- 10) शासनाच्या धोरणावर प्रभाव पाडण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या खाजगी संघटना म्हणजे ---- होय.
अ) दबावगट
क) विरोधीपक्ष
ब) शासकगट
ड) गटनेते
- 11) 1 मे हा ---- दिन म्हणून साजरा केला जातो.
अ) गांधी जयंती
क) प्रजासत्ताक दिन
ब) कामगार दिन
ड) जागतिक अपंग दिन
- 12) भारताच्या उत्तर सीमांचे रक्षण ---- पर्वतामुळे झाले आहे.
अ) सह्याद्री
क) हिमालय
ब) निलगिरी
ड) सातपुडा

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12

- अ) राजकीय समाजशास्त्र म्हणजे काय?
ब) राजकीय अभिजन म्हणजे काय?
क) राजकीय समाजशास्त्राचा अभ्यासविषय कोणता?
ड) राजकीय समाजशास्त्राचा सुवर्ण काळ पहिला टप्पा कोणता?
इ) राज्याचे घटक कोणते ते सांगा.
ई) राजकीय समाजीकरण म्हणजे काय?

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 12

- अ) राजकीय समाजशास्त्रातील दृष्टीकोन कोणते?
ब) राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
क) राजकीय संस्कृतीच्या स्वरूपाचे वर्गीकरण आल्मंड व पॉवेल यांनी कोणत्या तीन प्रकारे केले आहे?
ड) राजकीय समावेशनाचे रॉबर्ट ढाल यांचे चार गट कोणते?

प्र.4 अ) राज्यशास्त्र आणि समाजशास्त्र यातील फरक स्पष्ट करा. 12

किंवा

- ब) व्यवस्था विश्लेषणात्मक दृष्टिकोणाच्या मर्यादा सांगा.

प्र.5 गिटानो मोस्का यांनी सांगितलेले अभिजन वर्गाचे वैशिष्ट्ये कोणती? 12

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination:
March/April-2024
Political Sociology (230109207)**

Day & Date: Saturday, 18-05-2024
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Max. Marks: 60

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

12

- 1) _____ is the ancient state of India was famous.
 - a) Tagar
 - b) Paithan
 - c) Magadh
 - d) Patilputra
- 2) In the first phase of political sociology during the Greek and Roman period _____ sociologists put forward the ideas.
 - a) J.S. Mill
 - b) John Locke
 - c) Plato
 - d) H. Spencer
- 3) Karl Marx opinion that the state should be controlled by _____.
 - a) Individuals
 - b) Society
 - c) Leaders
 - d) Democracy
- 4) The book 'The Field of Sociology' _____ gave the definition of Political Sociology.
 - a) S.M. Lipset
 - b) Plato
 - c) J.S. Mill
 - d) John Locke
- 5) State is the presence of God on earth was asserted by _____.
 - a) Plato
 - b) J.S. Mill
 - c) John Locke
 - d) G. Hegel
- 6) _____ The principles of freedom, equality and brotherhood were obtained from this state revolution.
 - a) Russian
 - b) French
 - c) American
 - d) England
- 7) The book 'The Ruling Class' is written by _____.
 - a) Gitano Mosca
 - b) Wright Mills
 - c) Wilfredo Pareto
 - d) John Locke
- 8) Abhijan Or Ruling class means _____ class.
 - a) Ruler
 - b) Ruled
 - c) Educated
 - d) Illiterate
- 9) Systematic view of political system was presented by _____.
 - a) Gitano Mosca
 - b) Wright Mills
 - c) Wilfredo Pareto
 - d) David Easton
- 10) A private organization formed to influence government policy is _____.
 - a) Pressure groups
 - b) Ruling groups
 - c) Opposition parties
 - d) Group leaders

Seat
No.

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Contemporary Political Theory (MA02201)

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) सध्यकालीन उदारमतवादी राजकीय सिद्धांत ---- वर विश्वास ठेवतात.
अ) सर्वांगीण बदलाची संकल्पना ब) सूक्ष्म बदलाची संकल्पना
क) क्रांतीची संकल्पना ड) यापैकी नाही
- 2) 'एलिट' हा शब्द कोणत्या शब्दानुसार निर्माण झाला आहे.
अ) लिडर ब) प्रेस्टीज
क) एलीग्रे ड) पॉवर
- 3) लोकशाहीच्या अनेक सत्तावादी सिद्धांताचा पुरस्कर्ता कोण?
अ) मिल ब) रॉबर्ट डहाल
क) बेन्थॅम ड) मार्क्स
- 4) 'सब्जेक्शन ऑफ वूमन' हा ग्रंथ यांनी लिहिला.
अ) हॉब्स ब) ग्रीन
क) मार्क्स ड) मिल
- 5) बहुसंस्कृती वादाची सुरुवात कोणत्या देशात झाली.
अ) यूके ब) अमेरिका
क) चीन ड) फ्रान्स
- 6) 'दि लाईफ अँड टाईम्स ऑफ लिबरल डेमॉक्रसी' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) सी. बी. मॅकफर्सन ब) अॅरिस्टॉटल
क) स्टॅलिन ड) मार्क्स
- 7) ---- अल्पविकासाचा सिद्धांत यांच्याशी संबंधित आहे.
अ) पहिले जग ब) दुसरे जग
क) तिसरे जग ड) यापैकी नाही
- 8) ---- पर्यावरणवादी नर्मदा बचाव चळवळीशी निगडीत आहेत.
अ) नरेंद्र मोदी ब) राजाराणा
क) मेधा पाटकर ड) बाबा आमटे
- 9) 'दि सेकंड सेक्स' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
अ) हॉब्स ब) सिमॉनद बिऊविअर
क) मिल ड) पॉलिन यंग

- 10) कोणत्या दिवशी जागतिक पर्यावरण दिवस साजरा केला जातो.
 अ) 5 जानेवारी ब) 5 डिसेंबर
 क) 5 फेब्रुवारी ड) 5 जून
- 11) कोणत्या दिवशी जागतिक महिला दिन साजरा केला जातो.
 अ) 14 फेब्रुवारी ब) 10 डिसेंबर
 क) 24 ऑक्टोबर ड) 8 मार्च
- 12) 'पॉवर एलिट' ही संकल्पना ---- नी विकसित केली.
 अ) मोस्का ब) हार्डग्रेव्ह
 क) अॅरॉन ड) स्पेन्सर
- 13) अभिजनवादी सिद्धांताचा उद्गाता ---- आहे.
 अ) मोस्का ब) कार्लड्वाईश
 क) स्पेन्सर ड) हार्डग्रेव्ह
- 14) बहुसांस्कृतिक वादामध्ये ---- प्रकारच्या धोरणांना प्रोत्साहन दिले जात नाही.
 अ) सामाजिक सलोखा ब) सांस्कृतिक एकरूपता
 क) राष्ट्रभक्ती ड) वांशिक भेदभाव
- 15) उदारमतवाद ---- चे समर्थन करतो.
 अ) सामाजिक स्वातंत्र्य ब) आर्थिक स्वातंत्र्य
 क) राजकीय स्वातंत्र्य ड) वरीलपैकी सर्व
- 16) लोकशाही शासन पध्दतीत सर्वोच्च सत्ता ---- कडे असते.
 अ) समाज ब) जनता
 क) राजा ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) अभिजनवाद म्हणजे काय?
 ब) सी. बी. मॅकफर्सन यांनी लोकशाहीच्या कोणत्या प्रकारचा पुरस्कार केला.
 क) भारतातील पर्यावरणीय चळवळींची नावे सांगा.
 ड) सुधारणावादी उदारमतवाद म्हणजे काय?
 इ) अनेकसत्तावाद म्हणजे काय?
 ई) बहुसांस्कृतिकवाद म्हणजे काय?

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

16

- अ) राजकीय अभिजनांची लोकशाहीतील भूमिका.
 ब) अल्पविकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 क) महिलांचे सबलीकरण.
 ड) सी. बी. मॅकफर्सनचा लोकशाही सिद्धांत स्पष्ट करा..

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)
लोकशाहीचा अनेकसत्तावादी सिद्धांत.
विकासाचा अवलंबन सिद्धांत.

किंवा

16

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न.
उदारमतवाद म्हणजे काय? उदारमतवादाचा अभिजात सिद्धांत स्पष्ट करा.

16

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Contemporary Political Theory (MA02201)**

Day & Date: Thursday, 09-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.

16

- 1) Contemporary Liberal Political Theory believes in _____.
a) Concept of dynamic change b) Concept of incremental change
c) Concept of revolution d) None of these
- 2) From which word the word Elite was derived _____.
a) Leader b) Prestige
c) Eligere d) Power
- 3) Who is the main propounder of pluralistic theory of democracy?
a) Mill b) Robert Dhal
c) Bentham d) Marx
- 4) Who wrote the book 'Subjection of Women'.
a) Hobbes b) Green
c) Marx d) Mill
- 5) In which country multi culturalism takes place.
a) U. K b) U. S. A.
c) China d) France
- 6) Who wrote The Book 'The Life & Times of Liberal Democracy'?
a) C. B. Macpherson b) Aristotle
c) Stalin d) Marx
- 7) _____ is related with theory of under development.
a) First World b) Second World
c) Third World d) None of these
- 8) _____ environmentalist is related to the Narmad Movement.
a) Narendra Modi b) Raja Rana
c) Medh Patkar d) Baba Amte
- 9) Who is the Author of the book- 'The Second Sex'?
a) Hobbes b) Simone de Beauvoir
c) Mill d) Pouline Young

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Issues in Public Administration (MA02202)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 16

- 1) ——— ही एक निवड चाचणी आहे ज्यामध्ये उमेदवाराची भावनिक क्षमता तपासली जाते.
अ) बुद्धिमत्ता चाचणी ब) व्यक्तिमत्त्व चाचणी
क) मानसिक क्षमता चाचणी ड) वरीलपैकी काहीही नाही
- 2) 'कॅम्पस निवड' हा भरतीचा ——— स्रोत आहे.
अ) नवीन उमेदवार निवड ब) बाह्य
क) अंतर्गत ड) आधुनिक
- 3) ई—सरकार म्हणजे ——— होय.
अ) ऊर्जा सरकार ब) आंतरराष्ट्रीय सरकार
क) इलेक्ट्रॉनिक सरकार ड) सरकारची निवडणूक
- 4) खालीलपैकी ——— हे सुशासनाचे साधन आहे.
अ) सामाजिक लेखापरीक्षण ब) अधिकारांचे विभाजन
क) माहितीचा अधिकार ड) वरीलपैकी सर्व
- 5) प्रदत्त विधीनियम ——— द्वारे नियंत्रित केले जाऊ शकत नाहीत.
अ) न्यायपालिका ब) संसद
क) कार्यकारी मंडळ ड) प्रसारमाध्यमे
- 6) प्रशासकीय कायदा ——— कायद्याची शाखा आहे.
अ) खाजगी कायदा ब) कंपनी कायदा
क) सार्वजनिक कायदा ड) कॉर्पोरेट कायदा
- 7) राज्यघटनेच्या खालीलपैकी कोणत्या कलमांतर्गत प्रशासकीय न्यायाधिकरणाला मान्यता मिळालेली आहे?
अ) कलम 136 आणि कलम 227 ब) कलम 323
क) कलम 323 B ड) वरीलपैकी सर्व
- 8) UMANG ॲपद्वारे खालीलपैकी ——— सेवा घेता येते.
अ) ट्रेनची तिकिटे बुक करणे ब) आयकर रिटर्न भरणे
क) पासपोर्टसाठी अर्ज करणे ड) वरील सर्व

- 9) माहितीच्या अधिकारामध्ये ——— विषयीची माहिती घेण्याचा अधिकार समाविष्ट आहे.
 अ) अधिटिपण
 ब) सारांश
 क) कागदपत्रे किंवा नोंदींच्या प्रमाणित प्रती
 ड) वरीलपैकी सर्व
- 10) ——— हा खात्यांतर्गत भरतीच्या स्रोताचा गुण नाही.
 अ) वेळेची बचत
 ब) नवीन रक्त
 क) कमी खर्चिक
 ड) वाढलेली कारची संख्या
- 11) ——— हा भरतीच्या बाह्य स्रोताचा गुण नाही.
 अ) नवीन रक्त
 ब) अधिक स्पर्धात्मक
 क) कमी खर्चिक
 ड) कमी पक्षपाती
- 12) सत्तेत असलेल्या राजकीय पक्षाच्या कार्यक्रमांना वचनबद्ध असलेल्या नोकरशाहीस
 ——— म्हणतात.
 अ) अराजकीय नोकरशाही
 ब) अर्ध-राजनैतिक नोकरशाही
 क) वचनबद्ध नोकरशाही
 ड) पूर्णता राजनैतिक नोकरशाही
- 13) ई-सरकारमधील ——— हा एक दोष आहे.
 अ) सुविधांची कधीही आणि कोणत्याही ठिकाणी उपलब्धता असणे
 ब) सुविधांची वापरकर्ता-सन्मुख अनुकूलता असणे
 क) सुविधा मिळविण्यासाठी अत्यंत खर्चिक प्रक्रिया असणे
 ड) सुविधा ग्रामीण भागातही उपलब्ध असणे
- 14) सुशासन केंद्रस्थानी मानून 2 डिसेंबर 2012 रोजी कोणत्या मंत्रालयामार्फत
 ई-कार्यालय सुरू करण्यात आले आहे?
 अ) महिला आणि बालविकास मंत्रालय
 ब) पर्यावरण मंत्रालय
 क) गृह मंत्रालय
 ड) माहिती आणि प्रसारण मंत्रालय
- 15) लोकायुक्त संस्था स्थापन करणारे ——— हे भारतातील पहिले राज्य आहे.
 अ) बिहार
 ब) उत्तर प्रदेश
 क) आंध्र प्रदेश
 ड) महाराष्ट्र
- 16) माहिती अधिकार कायदा 2005 ——— पासून लागू करण्यात आला.
 अ) 12 ऑक्टोबर 2005
 ब) 15 ऑगस्ट 2005
 क) 15 जून 2005
 ड) 1 नोव्हेंबर 2005

- प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 16
- अ) ई-गव्हर्नन्स म्हणजे काय ?
 ब) नागरिक सनदेची उद्दिष्टे काय आहेत?
 क) सार्वजनिक मूल्य व्यवस्थापन म्हणजे काय?
 ड) वचनबद्ध नोकरशाही म्हणजे काय?
 इ) भरतीच्या अंतर्गत स्रोताचा अर्थ काय आहे?
 ई) माहितीचा अधिकार म्हणजे काय?
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) 16
- अ) प्रशासकीय न्यायाधिकरणाची कार्ये स्पष्ट करा.
 ब) सार्वजनिक प्रशासनावरील न्यायिक नियंत्रण स्पष्ट करा.
 क) नागरिक सनदेची मुख्य वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?
 ड) ई-गव्हर्नन्सची उद्दिष्टे आणि आव्हाने यावर एक टीप लिहा.
- प्र.4 खालील प्रश्नाचे तपशीलावर उत्तर द्या. (कोणताही एक) 16
- सुशासनाची पायाभूत माहिती सांगा.
- किंवा**
- भारतातील लोकपाल आणि लोकायुक्त यांची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे तपशीलावर उत्तर द्या. 16
- भारतातील नागरी सेवांची तटस्थता स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Issues in Public Administration (MA02202)**

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) _____ is a selection test which judges the emotional ability of candidate.
 - a) Intelligence Test
 - b) Personality test
 - c) Mental Ability Test
 - d) None of the above
- 2) Campus selection is a _____ source of recruitment.
 - a) Fresh
 - b) External
 - c) Internal
 - d) Modern
- 3) What is E-government?
 - a) Energy Government
 - b) International Government
 - c) Electronic Government
 - d) Election of Government
- 4) Which of the following are the tools of good governance?
 - a) Social Audit
 - b) Separation of Powers
 - c) Right to Information
 - d) All the above
- 5) Delegated Legislation cannot be controlled by _____.
 - a) Judiciary
 - b) Parliament
 - c) Executive
 - d) Press
- 6) Administrative law is a branch of _____.
 - a) Private law
 - b) Company law
 - c) Public law
 - d) Corporate law
- 7) The Administrative tribunal have been recognized under which of the following articles of the constitution _____.
 - a) Art 136 and Art 227
 - b) Art 323
 - c) Art 323 B
 - d) All of the above
- 8) Which of the following services can be accessed through the UMANG app?
 - a) Booking train tickets
 - b) Filing income tax returns
 - c) Applying for passport
 - d) All the above
- 9) Right to information includes the right to taking:
 - a) Notes
 - b) Extracts
 - c) Certified copies of documents or records
 - d) All the above
- 10) Which is not an advantage of internal Source of recruitment _____.
 - a) Time saving
 - b) New blood
 - c) Less expensive
 - d) Increased car

- 11) Which is not an advantage of external Source of recruitment _____.
a) New blood	b) More competition
c) Less expensive	d) Less partial
- 12) Bureaucracy that is committed to the programmes of the political party in power is called _____.
a) Depoliticised bureaucracy	b) Semi-politicised bureaucracy
c) Committed bureaucracy	d) Fully politicised bureaucracy
- 13) E-government disadvantage is _____.
a) Any time and Any place access	b) Use-friendly interface
c) Highly cost	d) Facilities also available in rural area
- 14) In keeping with the Good Governance initiative, which ministry has launched its e-office on 28th December 2015?
a) Women and Child Development
b) Environment
c) Home Affairs
d) Information and Technology
- 15) Which was the first India state to establish the Institution of Lokayukta?
a) Bihar	b) Uttar Pradesh
c) Andhra Pradesh	d) Maharashtra
- 16) RTI Act 2005 came into force on _____.
a) 12 October 2005	b) 15 August 2005
c) 15 June 2005	d) 1 November 2005

Q.2 Write short answer. (Any Four) 16

- a) What is mean by E-Governance?
- b) What are the aims of citizen charter?
- c) What is mean by Public Value Management?
- d) What is mean by Committed Bureaucracy?
- e) What is mean by internal Source of recruitment?
- f) What is mean by Right to Information?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 16

- a) Explain the functions of administrative tribunal.
- b) Explain the Judicial Control over Administration.
- c) What are the main features of citizen charter?
- d) Write a note on objectives and challenges of e-governance.

Q.4 Answers the following question in detail. (Any One) 16

- a) Explain the Bases of good governance.

OR

- b) Explain structure and functions of Lokpal and Lokayukta in India.

Q.5 Answers the following question in detail. 16

- Explain the Neutrality of Civil Services in India.

Seat
No.

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Political Process in India (MA02203)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

16

- 1) भारतीय संविधानात खालीलपैकी कोणत्या यादीत रेल्वे, पोस्ट, विमान या बाबी समाविष्ट केल्या आहेत?

अ) समवर्ती सूची	ब) राज्यसूची
क) केंद्रसूची	ड) यापैकी नाही
- 2) खालीलपैकी कोणत्या राज्यांच्या गटात आघाडीचे राजकारण अस्तित्वात नाही?

अ) महाराष्ट्र, बिहार	ब) पश्चिम बंगाल, दिल्ली
क) तेलंगणा, गोवा	ड) वरील सर्व
- 3) खालीलपैकी कोण नक्षलवादी चळवळीशी संबंधित आहे?

अ) राकेश टिकैत	ब) बिरसा मुंडा
क) धर्मराज बाबा आत्राम	ड) चारू मजूमदार
- 4) खालीलपैकी कोणती जोडी बरोबर जुळली आहे?

अ) महाराष्ट्र—द्रविड मुनेत्र कळघम	ब) कर्नाटक— आसाम गण परिषद
क) आंध्रप्रदेश— वायएसआर काँग्रेस	ड) पंजाब— शिवसेना
- 5) महेंद्रसिंग टिकैट यांच्या शेतकरी चळवळीला कोणाचा पाठिंबा होता?

अ) पंजाब व हरियाणातील शेतकरी	ब) महाराष्ट्रातील मराठा शेतकरी
क) राजस्थानातील राजपूत शेतकरी	ड) महाराष्ट्रातील कुणबी शेतकरी
- 6) खाली दिलेल्यापैकी कोणत्या चळवळीचा उगम पश्चिम बंगाल मधून झाला?

अ) शेतकरी चळवळ	ब) दलित चळवळ
क) नक्षलवादी चळवळ	ड) आरक्षणाची चळवळ
- 7) पुढीलपैकी कोणती चळवळ महाराष्ट्राशी संबंधित आहे?

अ) शेतकरी चळवळ	ब) चिपको चळवळ
क) सायलेंट व्हॅली चळवळ	ड) यापैकी नाही
- 8) खाली दिलेल्यापैकी कोणत्या प्रश्नावर शेतकरी संघटना आंदोलन करित नाही?

अ) कांद्याच्या हमीभावाचा प्रश्न	ब) आरक्षण प्रश्न
क) दुधाच्या हमीभावाचा प्रश्न	ड) ऊसाच्या हमीभावाचा प्रश्न

- 9) पुढे दिलेल्यापैकी भारतीय संविधानाच्या कोणत्या परिशिष्टात केंद्र-राज्यात अधिकार विभागणी केली आहे?
 अ) परिशिष्ट आठ
 ब) परिशिष्ट सात
 क) परिशिष्ट नऊ
 ड) परिशिष्ट दहा
- 10) खालीलपैकी कोणत्या जातीचा प्रभाव महाराष्ट्राच्या राजकारणातून दिसून येतो?
 अ) कम्मा, रेड्डी
 ब) मराठा, ब्राह्मण
 क) जाट, लिंगायत
 ड) राजपूत, जाट
- 11) केंद्रसरकार व घटकराज्ये यांच्यातील अधिकार विभागणीत कोणत्या प्रकारची अधिकार विभागणी केलेली नाही?
 अ) कायदेविषयक संबंध
 ब) आर्थिक संबंध
 क) प्रशासकीय संबंध
 ड) जातीय संबंध
- 12) खालीलपैकी कोणत्या जातीचा प्रभाव उत्तर प्रदेशच्या राजकारणातून दिसून येतो?
 अ) मराठा, माळी
 ब) लिंगायत, ओक्कालिंग
 क) कम्मा, रेड्डी
 ड) जाट, राजपूत
- 13) भारतीय संविधानातील खालीलपैकी कोणत्या यादीत सार्वजनिक आरोग्य, पोलिस आणि शेती या बाबी समाविष्ट केल्या आहेत?
 अ) केंद्रसूची
 ब) राज्यसूची
 क) समवर्ती सूची
 ड) यापैकी नाही
- 14) खालीलपैकी कोणी रयत क्रांती ही शेतकरी संघटनेची स्थापना केली?
 अ) राकेश टिकेत
 ब) शरद जोशी
 क) राजू शेटी
 ड) सदाभाऊ खोत
- 15) खालीलपैकी कोणती जोडी बरोबर जुळली आहे?
 अ) केंद्रसूची- रेल्वे
 ब) राज्यसूची- परराष्ट्र धोरण
 क) सामाईक सूची-आखिल भारतीय सेवा
 ड) यापैकी नाही
- 16) खाली दिलेल्यापैकी कोणी 'कास्ट इन इंडियन पॉलिटिक्स' हे पुस्तक लिहीले आहे?
 अ) शरद यादव
 ब) सत्यरंजन साठे
 क) रजनी कोठारी
 ड) गोपाळ गुरु

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण चर्चा करा.
 ब) नक्षलवादी चळवळ
 क) केंद्र-राज्यातील कायदेविषयक संबंध थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ड) केंद्र-राज्य संबंधातील बदलते प्रवाह
 इ) भारतीय राजकारणातील जातीची भूमिका
 ई) शेतकरी चळवळ

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 16**
- अ) नवीन नागरिकांची सक्रियता
ब) स्वायत्ततेची मागणी यया मुद्द्याची चर्चा करा.
क) धर्म आणि राजकारण थोडक्यात चर्चा करा.
ड) केंद्र-राज्यातील प्रशासकीय संबंध चर्चा करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 16**
- अ) भारतीय राजकारणातील पक्ष पद्धतीच्या बदलत्या स्वरूपाची चर्चा करा.
किंवा
ब) भारतीय राजकारणातील प्रादेशिक पक्षांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16**
- केंद्र-राज्यातील आर्थिक व प्रशासकीय संबंध सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Political Process in India (MA02203)**

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) Which of the following list includes railways, post, air in the Indian constitution?
 - a) Concurrent List
 - b) State List
 - c) Union List
 - d) None of the above
- 2) Alliance politics exists in which of the following groups of states?
 - a) Maharashtra, Bihar
 - b) West Bengal, Delhi
 - c) Telangana, Goa
 - d) All of these
- 3) Who among the following is related with the Naxalite movement?
 - a) Rakesh Tikait
 - b) Birsa Munda
 - c) Dharamraj Baba Atram
 - d) Charu Majumdar
- 4) Which of the following pairs is correctly matched?
 - a) Maharashtra- Dravida Munnetra Kazhagam
 - b) Karnataka- Asom Gana Parishad
 - c) Andhra Pradesh - YSR Congress
 - d) Assam- Shiv Sena
- 5) Who was the supporter of Rakesh Tikait's farmer movement?
 - a) Farmer of Punjab and Haryana
 - b) Farmer of Maratha in Maharashtra
 - c) Farmer of Rajput in Rajasthan
 - d) Farmer of Kunbi in Maharashtra
- 6) Which of the following movements originated from West Bengal?
 - a) Farmer's Movement
 - b) Dalit Movement
 - c) Naxalite Movement
 - d) Reservation Movement
- 7) Which of the following movements is related to Maharashtra?
 - a) Farmer Movement
 - b) Chipko Movement
 - c) Silent Valley Movement
 - d) None of the above
- 8) On which of the following issues is the Farmers organization not a movement?
 - a) Onion price guarantee issue
 - b) Issue of Reservation
 - c) Milk price guarantee issue
 - d) Sugarcane price guarantee issue

Q.5 Answer the following question in detail

16

Explain in detail the economic and administrative relationship between Centre-state.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Electoral Politics in India (MA02204)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

16

- 1) भारतात— पक्ष प्रणाली आहे.
अ) एक
ब) बहु
क) दोन
ड) तीन
- 2) भारतातील पहिली लोकसभा निवडणूक — मध्ये झाली.
अ) 1950
ब) 1951
क) 1952
ड) 1949
- 3) खलिस्तान चळवळ — राज्याची होती.
अ) दिल्ली
ब) पश्चिम बंगाल
क) महाराष्ट्र
ड) पंजाब
- 4) डी. एम. के. पक्ष — चा आहे.
अ) महाराष्ट्र
ब) आंध्र प्रदेश
क) तामिळनाडू
ड) तेलंगणा
- 5) भारताचे मुख्य निवडणूक आयुक्त — द्वारे नियुक्त केले जातात.
अ) राष्ट्रपती
ब) पंतप्रधान
क) सरन्यायाधीश
ड) लोकसभेचे अध्यक्ष
- 6) — हे भारताचे पहिले मुख्य निवडणूक आयुक्त होते.
अ) टी. एन. शेषन
ब) सुकुमार सेन
क) बी. बी. टंडन
ड) आर. के. त्रिवेदी
- 7) सध्याचे मुख्य निवडणूक आयुक्त — आहेत.
अ) राजीव कुमार
ब) अमित शहा
क) निर्मला सीतारामण
ड) किरण रिजिजू
- 8) 20 कलमी कार्यक्रमाची घोषणा पंतप्रधान — यांनी केली होती.
अ) पंडित नेहरू
ब) लाल बहादुर शास्त्री
क) इंदिरा गांधी
ड) राजीव गांधी
- 9) — हा भारतातील सर्वात जुना पक्ष होय.
अ) राष्ट्रीय काँग्रेस पक्ष
ब) मुस्लिम लीग
क) हिंदू महासभा
ड) स्वतंत्र मजूर पक्ष

- 10) निवडणूक आचारसंहिता प्रथम ---- मध्ये तयार करण्यात आली.
 अ) 1975 ब) 1977
 क) 1979 ड) 1980
- 11) ---- व्या घटनादुरुस्तीने मतदारांच्या वयाची अट 21 वर्षे ते 18 वर्षे झाली.
 अ) 42 ब) 45
 क) 44 ड) 61
- 12) 1967 मध्ये ---- राज्यांमध्ये बिगर काँग्रेस सरकारे स्थापन झाले.
 अ) 10 ब) 6
 क) 12 ड) 11
- 13) पक्षांतर विरोधी कायदा ---- मध्ये समंत झाला.
 अ) 1985 ब) 1990
 क) 1991 ड) 1995
- 14) इंद्रजित गुप्ता समितीची स्थापना ---- मध्ये झाली.
 अ) 1997 ब) 1998
 क) 1995 ड) 1996
- 15) महाराष्ट्रात ---- लोकसभा सदस्य आहेत.
 अ) 19 ब) 40
 क) 45 ड) 48
- 16) महाराष्ट्राचे विद्यमान मुख्यमंत्री ---- आहेत.
 अ) एकनाथ शिंदे ब) उध्दव ठाकरे
 क) देवेंद्र फडवणीस ड) अजित पवार

प्र.2 संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) 1935 चा प्रशासकीय आयोग
 ब) राजकीय गुन्हेगारीकरण
 क) निवडणूक आचारसंहिता
 ड) निवडणूक आयोगाचे स्वातंत्र्य
 इ) भारतीय जनता पक्षाची माहिती स्पष्ट करा.
 ई) ईव्हीएम म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन)

16

- अ) मॉटेग्यू चेम्सफोर्ड कायदा 1919 च्या तरतुदी स्पष्ट करा.
 ब) निवडणूक सुधारणा
 क) मुख्य निवडणूक आयुक्त टी. एन. शेषन
 ड) मध्यावधी निवडणुकांची चर्चा करा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या. (कोणतेही एक)

16

- अ) निवडणुकीत मतदारांच्या वर्तनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
 ब) 2014 च्या सार्वत्रिक निवडणुकीची चर्चा करा.

प्र.5 भारतीय निवडणूक आयोगाची रचना सांगा आणि त्याचे अधिकार स्पष्ट करा आणि कार्ये.

16

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (Old) (CBCS) Examination:
March/April-2024
Electoral Politics in India (MA02204)**

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) India has a _____ Party System.
 - a) One
 - b) Multi
 - c) Two
 - d) Three
- 2) India's First Lok Sabha Election was held in _____.
 - a) 1950
 - b) 1951
 - c) 1952
 - d) 1949
- 3) *Khalistan* Movement belonged to _____ State.
 - a) Delhi
 - b) West Bengal
 - c) Maharashtra
 - d) Punjab
- 4) D.M.K. Party belongs to _____.
 - a) Maharashtra
 - b) Andhra Pradesh
 - c) Tamil Nadu
 - d) Telangana
- 5) The Chief Election Commissioner of India is appointed by _____.
 - a) President
 - b) Prime Minister
 - c) Chief Justice
 - d) Speaker of the Lok Sabha
- 6) _____ was the first Chief Election Commissioner of India.
 - a) T. N. Seshan
 - b) Sukumar Sen
 - c) B. B. Tandon
 - d) R. K. Trivedi.
- 7) The Present Chief Election Commissioner is _____.
 - a) Rajiv Kumar
 - b) Amit Shah
 - c) Nirmala Sitaraman
 - d) Kiran Rijju
- 8) The 20 point program was announced by Prime Minister _____.
 - a) Pandit Nehru
 - b) Lal Bahadur Shastri
 - c) Indira Gandhi
 - d) Rajiv Gandhi
- 9) _____ is the oldest party in India.
 - a) National Congress Party
 - b) Muslim League
 - c) Hindu Mahasabha
 - d) Independent Labor Party
- 10) Election code of conduct was first framed in _____.
 - a) 1975
 - b) 1977
 - c) 1979
 - d) 1980

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (CBCS)
Examination: March/April-2024
International Relations (MA02301)**

Day & Date: Friday, 10-05-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 16

- 1) इ. स. 1919 मध्ये इंग्लंडमधील — विद्यापीठात आंतरराष्ट्रीय राजकारण या विषयाचे वुड्रो विल्सन अध्यासन या नावाने पहिले अध्यासन स्थापन करण्यात आले.
 अ) वेल्स ब) लंडन
 क) ऑक्सफर्ड ड) यापैकी नाही
- 2) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा अभ्यासविषय आणि परराष्ट्र धोरणाचा अभ्यासविषय हा एकच आहे, असे कोणी मत मांडले?
 अ) केनेथ थॉमसन ब) क्विंन्सी राईट
 क) फेलिक्स ग्रॉस ड) प्रिग्वे मॅथसन
- 3) कौटिल्याने — च्या आधारे आंतरराष्ट्रीय राजकारण कसे केले पाहिजे याबाबत राजाला मार्गदर्शन केले आहे.
 अ) मंडल सिद्धांता ब) सप्तांग सिद्धांता
 क) षाड्गुण्य सिद्धांता ड) वरील सर्व
- 4) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात 14 कलमी कार्यक्रम कोणी मांडला?
 अ) वुड्रो विल्सन ब) क्विंन्सी राईट
 क) पंडित नेहरू ड) लेनिन
- 5) पॉलिटीक्स अमंग्स दी नेशन हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
 अ) हॅन्स मॉर्गन्थॉ ब) केनेथ थॉमसन
 क) क्विंन्सी राईट ड) यापैकी नाही
- 6) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या व्याप्तीमध्ये — समावेश होतो.
 अ) आंतरराष्ट्रीय संस्थांचा अभ्यास ब) परराष्ट्र धोरणाचा अभ्यास
 क) आंतरराष्ट्रीय सहकार्याचा अभ्यास ड) वरील सर्व
- 7) — यांनी आंतरराष्ट्रीय राजकारणात आदर्शवादाचा पुरस्कार केलेला दिसतो.
 अ) रिचर्ड कॉबेन ब) महात्मा गांधी
 क) वुड्रो विल्सन ड) वरील सर्व
- 8) माणसाच्या चांगुलपणावर — दृष्टिकोनाचा विश्वास आहे.
 अ) आदर्शवादी ब) वास्तववादी
 क) व्यवस्थावादी ड) वर्तनवादी

- 9) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात सत्तासंघर्ष अटळ आहे असे विधान कोणी केले आहे?
 अ) हॅन्स मॉर्गेन्थॉ ब) केनेथ थॉमसन
 क) विवॅन्सी राईट ड) यापैकी नाही
- 10) 20 व्या शतकामध्ये हेनरी किसिंजर, जॉर्ज केनन, इ. एच. कार, हेरॉल्ड लॉसवेल यासारख्या अनेक विचारवंतांनी आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा अभ्यास ---- दृष्टिकोनातूनच केला पाहिजे असे मत मांडले.
 अ) आदर्शवादी ब) वास्तववादी
 क) व्यवस्थावादी ड) वर्तनवादी
- 11) सर्व माणसे आणि राज्य सत्तेसाठी संघर्ष करतात, या सामान्य विधानापासून कोणता दृष्टिकोन सुरू होतो?
 अ) आदर्शवादी ब) वास्तववादी
 क) व्यवस्थावादी ड) वर्तनवादी
- 12) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात खेळ सिद्धांताचे प्रतिपादन ---- यांनी केले.
 अ) मार्टिन शुबिक ब) कार्ल डवाईश
 क) पर्याय अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- 13) लोकशाही विचारधारा असणारे ---- राष्ट्र आहे.
 अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
 क) फ्रान्स ड) वरील सर्व
- 14) ---- या राष्ट्रांना साम्यवादी राष्ट्र म्हणून ओळखले जाते.
 अ) रशिया ब) चीन
 क) क्युबा ड) वरील सर्व
- 15) आंतरराष्ट्रीय शांतता व सुरक्षितता साध्य करण्याचा मार्ग म्हणून ---- या संकल्पनेचा उदय झाला.
 अ) सत्ता समतोल ब) शीत युद्ध
 क) दहशतीचे समतोल ड) यापैकी नाही
- 16) सत्ता समतोलाचे ---- हे तंत्र आहे.
 अ) युती-प्रतियुतीची निर्मिती ब) मोबदला
 क) हस्तक्षेप आणि तटस्थता ड) वरील सर्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे महत्त्व लिहा?
 ब) खेळ सिद्धांत थोडक्यात लिहा?
 क) राष्ट्रहित संकल्पना लिहा?
 ड) भांडवली अर्थव्यवस्थेचे स्वरूप लिहा.
 इ) सत्ता समतोलाची तंत्रे लिहा?
 ई) सामुहिक सुरक्षा म्हणजे काय?

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

16

- अ) व्यवस्था सिद्धांत स्पष्ट करा.
 ब) राष्ट्रसत्तेचे घटक लिहा?
 क) संयुक्त राष्ट्रांच्या रचनेत सुधारणांची आवश्यकता आहे?
 ड) सत्ता समतोलाचे प्रकार लिहा?

- प्र.4 दिर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 16
- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधांची व्याख्या सांगून स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) सामूहिक सुरक्षेचे स्वरूप, व्याप्ती आणि वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा?
- प्र.5 दिर्घोत्तरी उत्तरे लिहा. 16
- आंतरराष्ट्रीय संबंधांचा आदर्शवाद आणि वास्तववाद सिद्धांत सविस्तर लिहा?

Seat No.	
----------	--

M.A. (Political Science) (Semester - III) (New) (CBCS)
Examination: March/April-2024
International Relations (MA02301)

Day & Date: Friday, 10-05-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) In 1919 in England _____ the university established its first faculty of international politics under the name Woodrow Wilson Faculty.
 - a) Wales
 - b) London
 - c) Oxford
 - d) None of these
- 2) Who would have argued that the subject of study in international politics and the subject of study in foreign policy are the same?
 - a) Kenneth Thomson
 - b) Quincy Wright
 - c) Felix Gross
 - d) Prigue Matheson
- 3) Kautilya _____ It has guided the king on how to do international politics.
 - a) Mandala Siddhanta
 - b) Saptanga Siddhanta
 - c) Shadgunya Siddhanta
 - d) All the above
- 4) Who proposed a 14-point programme in international politics?
 - a) Woodrow Wilson
 - b) Quincy Wright
 - c) Pandit Nehru
 - d) Lenin
- 5) Who wrote Politics Among the Nation?
 - a) Hans Morgenthau
 - b) Kenneth Thomson
 - c) Quincy Wright
 - d) None of these
- 6) Within the scope of international politics _____ includes.
 - a) Study of international institutions
 - b) Study of foreign policy
 - c) Study of international cooperation
 - d) All of the above
- 7) _____ he seems to have promoted idealism in international politics
 - a) Richard Cobain
 - b) Mahatma Gandhi
 - c) Woodrow Wilson
 - d) All of the above
- 8) On the goodness of man _____ I believe in perspective.
 - a) Idealist
 - b) Realist
 - c) Systemic
 - d) Behaviorist
- 9) Who has said that a power struggle is inevitable in international politics?
 - a) Hans Morgenthau
 - b) Kenneth Thomson
 - c) Quincy Wright
 - d) None of these

- 10)** In the 20th century, many thinkers such as Henry Kissinger, George Kenan, E.H. Carr, Harold Losewell, and many other thinkers studied international politics _____ he argued that it should be done from a point of view.
- a) Idealists
 - b) Realists
 - c) Systemists
 - d) Behaviorists
- 11)** What approach begins with the general statement that all men and the state struggle for power?
- a) Idealist
 - b) Realist
 - c) Systemic
 - d) Behaviorist
- 12)** The articulation of game theory in international politics _____ they did.
- a) Martin Shubic
 - b) Carl Dwysch
 - c) Options A and B
 - d) None of these
- 13)** Those with democratic ideologies _____ it's a nation.
- a) United States
 - b) England
 - c) France
 - d) All of the above
- 14)** _____ these nations are known as communist nations.
- a) Russia
 - b) China
 - c) Cuba
 - d) All of the above
- 15)** As a way to achieve international peace and security _____ The concept emerged.
- a) Balance of power
 - b) Cold War
 - c) Balance of terror
 - d) None of these
- 16)** The balance of power _____ it's technique.
- a) Formation of alliances and counter-alliances
 - b) Compension
 - c) Interference and neutrality
 - d) All of the above

Q.2 Write short answer. (Any Four)

16

- a) Write the importance of international politics?
- b) Write the game theory briefly?
- c) Write the concept of national interest?
- d) Write down the nature of the capitalist economy?
- e) Write down power balancing techniques?
- f) What is collective security?

Q.3 Answer the following question. (Any Two)

16

- a) Explain the system theory?
- b) Write down the elements of national power?
- c) Is there a need for reforms in the structure of the United Nations?
- d) Write the types of power balance?

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)

16

Explain the Nature by defining International Relations?

OR

Write in detail the Nature, Scope, and Characteristics of Collective Security?

Q.5 Answer the following question in detail.

16

Write in detail the Idealism and Realism theory of international relations?

Seat
No.

Set P

M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
POLITICAL SCIENCE

Government & Politics of Maharashtra (MA02302)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेत ---- या शहराचे स्थान महत्त्वाचे आहे.
 अ) पूणे
 ब) मुंबई
 क) नागपूर
 ड) नाशिक
- 2) 1935 साली रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची मुख्य कचेरी ---- शहरात स्थापन झाली.
 अ) बँगलोर
 ब) चेन्नई
 क) मुंबई
 ड) अहमदाबाद
- 3) सध्या महाराष्ट्राचे उपमुख्यमंत्री ---- हे आहेत.
 अ) अजित पवार
 ब) देवेंद्र फडणवीस
 क) वरील दोन्ही
 ड) दोन्ही नाही
- 4) विधानसभा सभापतीचा कार्यकाल ---- वर्षांचा असतो.
 अ) 2 वर्षे
 ब) 3 वर्षे
 क) 4 वर्षे
 ड) 5 वर्षे
- 5) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाचे संस्थापक ---- हे आहेत.
 अ) उद्धव ठाकरे
 ब) शरद पवार
 क) अमित शहा
 ड) रामदास आठवले
- 6) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाची स्थापना ---- या वर्षी झाली.
 अ) 1947
 ब) 1950
 क) 1985
 ड) 1885
- 7) कोणत्याही प्रदेशाच्या सामाजिक व राजकीय प्रक्रियेवर ---- या घटकाचा सर्वाधिक प्रभाव असतो.
 अ) प्रसारमाध्यमे
 ब) कुटुंब
 क) समाज
 ड) जात
- 8) भारतातील पहिला सहकारी साखर कारखाना ---- येथे सुरू झाला.
 अ) सांगली
 ब) कोल्हापूर
 क) प्रवरानगर
 ड) प्रवरासंगम

- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) 16
कायदा निर्मितीची प्रक्रिया सविस्तर लिहा.
किंवा
संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचा सविस्तर आढावा द्या.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
महाराष्ट्रातील आघाड्यांच्या राजकारणाच्या उदयाची कारणे व परिणाम लिहा.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
POLITICAL SCIENCE
Government & Politics of Maharashtra (MA02302)

Day & Date: Monday, 13-05-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**16**

- 1) The position of _____ is important in the Economy of Maharashtra.
 - a) Pune
 - b) Mumbai
 - c) Nagpur
 - d) Nashik
- 2) 1935 the Head office of the RBI was established in _____.
 - a) Bangalore
 - b) Chennai
 - c) Mumbai
 - d) Ahamadabad
- 3) _____ is currently the Deputy Chief Minister of Maharashtra.
 - a) Ajit Pawar
 - b) Devendra Fadanvis
 - c) Both
 - d) Not Both
- 4) The tenure of the speaker of the Vidhan Sabha is _____.
 - a) 2 years
 - b) 3 years
 - c) 4 years
 - d) 5 years
- 5) _____ is the founder NCP.
 - a) Uddhav Thakre
 - b) Sharad Pawar
 - c) Amit Shah
 - d) Ramdas Athavle
- 6) The Indian National Congress Party was founded in the year _____.
 - a) 1947
 - b) 1950
 - c) 1985
 - d) 1885
- 7) _____ is the most influential factor in the Social and Political Process of any region.
 - a) Media
 - b) Family
 - c) Society
 - d) Caste
- 8) India's first Co-operative Sugar factory at _____.
 - a) Sangli
 - b) Kolhapur
 - c) Pravaranagar
 - d) Pravara Sangam
- 9) _____ is the head of Political Party Uddhav Balasaheb Thakre.
 - a) Raj Thakrey
 - b) Eknath Shinde
 - c) Uddhav Thakrey
 - d) Aditya Thakrey
- 10) Among the following _____ is associated with the Non-Brahmin movement.
 - a) Keshavrao Jedhe
 - b) Adv. Prakash Ambedkar
 - c) Narayan Lokhande
 - d) Yashomati Thakur
- 11) _____ is the head of Vanchit Bahujan Aghadi.
 - a) Adv. Balasaheb Ambedkar
 - b) Ramdas Athavale
 - c) Jogendra Kawade
 - d) All of these

- 12) Maharashtra Legislative assembly has _____ member.
 a) 230 b) 290
 c) 288 d) 380
- 13) _____ is currently the speaker of the Maharashtra Legislative assembly.
 a) Milind Narvekar b) Rahul Narvekar
 c) Sanjay Narvekar d) None of these
- 14) The Finance Bill is first introduced in the _____ itself.
 a) Vidhansabha b) Vidhanparishad
 c) Both d) Not Both
- 15) The Legislative Council can only delay a bill passed by the assembly for up to _____ days.
 a) 10 b) 12
 c) 13 d) 14
- 16) The Governor is appointed by the _____.
 a) Prime Minister b) President
 c) Cabinet d) Supreme Court

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) 16

- a) Money Bill
- b) Explain that Legislative Council is a permanent house.
- c) Sugar Lobby in Maharashtra.
- d) Dalit Movement.
- e) Explain the tenure of Legislative Assembly.
- f) Write the social determinants of Politics in Maharashtra.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) 16

- a) Write the composition of Legislative Council.
- b) State the relevance of Satyashodhak movement in Maharashtra.
- c) Explain the contribution of Non-Brahmin movement.
- d) Give the brief overview of the Progress of Bhartiya Janta Party.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 16

- a) Write in detail Law Making Process.
- b) State the detail Review of Sanyukt Maharashtra Movement.

Q.5 Answer the following questions in detail. 16

Politics of Coalitions in Maharashtra its causes and effects.

- 9) प्रश्नावली बांधणीमध्ये खालीलपैकी कोणता घटक सर्वात महत्त्वाचा आहे?
 अ) हेतू ब) आशय
 क) संकलन ड) तत्त्वे
- 10) संशोधन अहवालात खालीलपैकी कशाचा समावेश होतो.
 अ) उद्धृतीकरण ब) तळटीपा
 क) संदर्भसूची ड) वरील सर्व
- 11) 'रिसर्च मेथडस्' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत.
 अ) पार्टन ब) बर्जेस
 क) बेकर ड) राम आहुजा
- 12) सामाजिक संशोधनाच्या क्षेत्रात व्यष्टी-अध्ययन पद्धती आणण्याचे श्रेय कोणाला द्यावे लागते.
 अ) पॉपर ब) गिडन्स
 क) बी-बर्लसन ड) फ्रेडरिक लीप्ले
- 13) पुढीलपैकी कोणती बाब ही प्राथमिक माहिती संकलनाशी संबंधित आहे.
 अ) अनुसूची ब) व्यष्टी-अध्ययन
 क) मुलाखत ड) वरीलपैकी सर्व
- 14) अहवाल लेखन हे ——— बरोबर केलेले हेतुपूर्वक संप्रेषण होय.
 अ) संशोधक ब) प्राचार्य
 क) समाज ड) विद्यार्थी
- 15) सामाजिक संशोधन ——— तथ्ये शोधण्यावर आधारलेले असते.
 अ) जुनी ब) नवी
 क) सामान्य ड) यापैकी नाही
- 16) ——— हा अहवाल लेखनाच्या आशयाचा एक भाग आहे.
 अ) पुस्तक ब) प्रश्नपत्रिका
 क) ग्रीड पद्धती ड) प्रस्तावना

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) चांगल्या गृहितकाची वैशिष्ट्ये
 ब) संकल्पनाचे महत्त्व
 क) गृहित्यकृत्याचे प्रकार सांगा
 ड) संशोधन अहवालाचे घटक
 इ) प्रश्नावलीचे प्रकार
 ई) संशोधन आराखड्याचे प्रकार

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन)

16

- अ) चांगल्या संशोधकाचे गुण सांगा.
 ब) संशोधन अहवालाच्या पायऱ्या.
 क) व्यष्टी-अध्ययन पद्धतीवर निबंध लिहा.
 ड) ऐतिहासिक संशोधन पद्धती

- प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) 16
गृहितकृत्याचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये विशद करा.
किंवा
संशोधन आराखड्याचा अर्थ आणि उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (एकच प्रश्न) 16
'अहवाल लेखन' सविस्तर विशद करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
POLITICAL SCIENCE
Research Methodology (MA02303)

Day & Date: Wednesday, 15-05-2024
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice question.

16

- 1) _____ is a primary source of data.
 - a) Reference book
 - b) Government Resolution
 - c) Observation
 - d) News paper
- 2) The hypothesis is _____ element of research design.
 - a) Compulsory
 - b) Secondary
 - c) Voluntary
 - d) Less Important
- 3) The Concepts are _____.
 - a) Realistic
 - b) Abstract
 - c) Tangible
 - d) Unrealistic
- 4) Null hypothesis is an _____ hypothesis.
 - a) Conceptual
 - b) Historical
 - c) Experimental
 - d) Simple
- 5) In research design _____ issue is Included.
 - a) Sources of Information
 - b) Types of Study
 - c) Subject of Study
 - d) All of above
- 6) _____ guides to researcher for research.
 - a) Interpretation
 - b) Hypothesis
 - c) Research design
 - d) Concepts
- 7) Conducting interview is an _____.
 - a) Art
 - b) Knowledge
 - c) Process
 - d) Science
- 8) Report writing is the _____ step of social research.
 - a) First
 - b) Second
 - c) Third
 - d) Last
- 9) Which of the following is the most important elements in the construction of a questionnaire?
 - a) Purpose
 - b) Content
 - c) Collection
 - d) Principle
- 10) Which of the following is included in research report?
 - a) Citation
 - b) Footnotes
 - c) Bibliography
 - d) All the above
- 11) Who is the author of the book 'Research Methods'?
 - a) Parten
 - b) Burgess
 - c) Baker
 - d) Ram Ahuja

- 12) The credit for introducing case-study method in the field of social investigation goes to _____.
a) Popper
b) Giddens
c) B. Berlson
d) Fredrick Le play
- 13) Which of the following things is related to Primary data.
a) Schedule
b) Case-Study
c) Interview
d) All the above
- 14) Report writing means a purposeful communication with _____.
a) Researcher
b) Principals
c) Society
d) Students
- 15) Social research is based on discovering _____ facts.
a) Old
b) New
c) Common
d) None of these
- 16) _____ is a part of content of 'Research Report'.
a) A book
b) Question paper
c) Grid system
d) Introduction

Q.2 Write short answer. (Any Four)**16**

- a) Characteristics of good hypothesis.
b) Importance of Concepts.
c) Types of Hypothesis
d) Content of the report
e) Types of Questionnaires
f) Types of Research design

Q.3 Answer the following question. (Any Two)**16**

- a) Qualities of good researcher.
b) Steps of Report writing.
c) Write on essay on Case-study method.
d) Historical Method.

Q.4 Answer the following question in detail. (Any One)**16**

Explain the meaning and characteristics of Hypothesis.

OR

Explain the meaning and objectives of Research Design.

Q.5 Answer the following questions in detail.**16**

Elucidate 'Report writing in detail'.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
POLITICAL SCIENCE
Western Political Thought (MA02304)

Day & Date: Friday, 17-05-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) 'हेमलॉक' हे विष पिऊन मरण्याची शिक्षा कोणाला ठोठावण्यात आली होती?

अ) प्लेटो	ब) मार्क्स
क) सॉक्रेटिस	ड) अरिस्टॉटल
- 2) प्लेटोच्या 'रिपब्लिक' चा मध्यवर्ती विषय कोणता आहे?

अ) न्याय	ब) शिक्षणाची व्यवस्था
क) साम्यवादाची संकल्पना	ड) तत्त्वज्ञानी राजा
- 3) राज्यशास्त्राचा जनक म्हणून कोणास ओळखले जाते?

अ) प्लेटो	ब) अरिस्टॉटल
क) मार्क्स	ड) हेगेल
- 4) 'दि सिटी ऑफ गॉड' हा ग्रंथ कोणी लिहीला?

अ) संत ऑगस्ताईन	ब) अरिस्टॉटल
क) प्लेटो	ड) हेगेल
- 5) अँक्विनास कोणती राज्यव्यवस्था श्रेष्ठ मानतो?

अ) कुलीन	ब) राजतंत्र
क) धनिकतंत्र	ड) लोकशाही
- 6) हेगेलने कोणता सिद्धांत मांडला?

अ) साम्यवाद	ब) समाजवाद
क) आदर्शवाद	ड) यापैकी नाही
- 7) हेगेलने कोणत्या राज्याचा पुरस्कार केला?

अ) सर्वकष	ब) मर्यादित
क) नियंत्रित	ड) यापैकी नाही
- 8) टी. एच. ग्रीनच्या मते राज्याचा आधार कोणता आहे?

अ) शक्ती	ब) लोकांची इच्छा
क) लष्कर	ड) कायदा
- 9) पुढीलपैकी कोणता ग्रंथ हॉब्सचा नाही?

अ) डी कॉरपोर	ब) डी साईव्ह
क) लेव्हिएथन	ड) यापैकी नाही

- 10) निसर्गावस्थेतील मानवी जीवन भयानक, पशुतुल्य, एकाकी होते, असे कोणी म्हटले आहे?
 अ) हॉब्स
 ब) लॉक
 क) रूसो
 ड) माओ
- 11) जनतेच्या सार्वभौमत्वाचा पुरस्कार कोणी केला?
 अ) हॉब्स
 ब) जॉन लॉक
 क) रूसो
 ड) हेगेल
- 12) 'निसर्गाकडे परत चला', असे कोणती म्हटले?
 अ) रूसो
 ब) माओ
 क) प्लेटो
 ड) लेनिन
- 13) एकेरी कुटुंब पद्धतीचा पुरस्कार कोणी केला?
 अ) लेनिन
 ब) माओ
 क) हेगेल
 ड) जॉन लॉक
- 14) राजकीय परिवर्तनाचे फिरते चक्र कोणी सांगितले?
 अ) प्लेटो
 ब) अॅरिस्टॉटल
 क) हेगेल
 ड) जॉन लॉक
- 15) प्लेटोने समाजाचे किती वर्ग केले होते?
 अ) 2
 ब) 3
 क) 4
 ड) 5
- 16) टि. एच. ग्रीन याने कोणत्या ग्रंथात राज्यासंबंधी विचार मांडले आहेत?
 अ) लेक्चर्स ऑन प्रिन्सिपल ऑफ पोलिटिकल ऑब्लिकेशन
 ब) लिबरल लेजिस्लेशन
 क) तर्कशास्त्राची पद्धत
 ड) स्वातंत्र्याविषयी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) सॉक्रेटिस यांच्यावर टीप लिहा.
 ब) हेगेलने केलेली इतिहासाची मीमांसा स्पष्ट करा.
 क) अॅरिस्टॉटलने गुलामगिरी प्रथेचे समर्थन का केले?
 ड) जॉन लॉकचे धर्मविषयक विचार सांगा.
 इ) थॉमस अॅक्विनासचे राजकीय विचार थोडक्यात लिहा.
 ई) टी. एच. ग्रीन चे स्वातंत्र्य विषयीचे विचार सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) प्लेटोच्या शिक्षण विषयक विचारावर भाष्य करा.
 ब) हेगेलचा आदर्शवाद स्पष्ट करा.
 क) संत ऑगस्टाईन यांचे राजकीय विचार यावर टीप लिहा.
 ड) मानवी स्वभावासंबंधीचे हॉब्सचे विचार सांगा.

- प्र.4 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 16
रुसोची सामूहिक ईहेची संकल्पना स्पष्ट करून तिचे मूल्यमापन करा.
किंवा
प्लेटोची आदर्श राज्याची कल्पना विशद करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (पर्याय नाही) 16
अॅरिस्टॉटलच्या आदर्श राज्यविषयक विचारांची चर्चा करा.

Seat
No.**M.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024**
POLITICAL SCIENCE**Western Political Thought (MA02304)**Day & Date: Friday, 17-05-20234
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions. (16 Questions)

16

- 1) Who was sentenced to death for drinking the poison of 'Hemlock'?
 - a) Plato
 - b) Marx
 - c) Socrates
 - d) Aristotle
- 2) What is the central theme of Plato's republic?
 - a) Justice
 - b) Scheme of education
 - c) Idea of communism
 - d) Philosopher king
- 3) Who is regarded as 'The father of Political science'?
 - a) Plato
 - b) Aristotle
 - c) Karl Marx
 - d) Hegel
- 4) Who wrote the book 'The city of God'?
 - a) Saint Augustine
 - b) Aristotle
 - c) Plato
 - d) Hegel
- 5) Which state system does Aquinas considered superior?
 - a) Elite system
 - b) Monarchy
 - c) Wealth system
 - d) Democracy
- 6) Which theory did Hegel propose?
 - a) Communism
 - b) Socialism
 - c) Idealism
 - d) None of these
- 7) Which state did Hegel advocate?
 - a) Universal
 - b) Limited
 - c) Controlled
 - d) None of these
- 8) What is the basis of the state according to T.H. Green?
 - a) Power
 - b) People's will
 - c) Army
 - d) Law
- 9) Which of the following is not a book by Hobbes?
 - a) De Corpora
 - b) De cive
 - c) Leviathan
 - d) None of these
- 10) Who said that human life in nature is horrible, animal like, lonely?
 - a) Hobbes
 - b) Locke
 - c) Rousseau
 - d) Mao

- 11)** Who advocated the sovereignty of the people?
 - a) Hobbes
 - b) John Locke
 - c) Rousseau
 - d) Hegel
- 12)** Who said 'back to nature'?
 - a) Rousseau
 - b) Mao
 - c) Plato
 - d) Lenin
- 13)** Who advocated single family system?
 - a) Lenin
 - b) Mao
 - c) Hegel
 - d) John Locke
- 14)** Who said the cycle of political change?
 - a) Plato
 - b) Aristotle
 - c) Hegel
 - d) John Locke
- 15)** How many classes did Plato make of the society?
 - a) 2
 - b) 3
 - c) 4
 - d) 5
- 16)** In which book did T.H. Green express his views on the state?
 - a) Lectures on principles of Political obligation
 - b) Liberal legislation
 - c) The system of logic
 - d) On liberty

Q.2 Write short answer (Any Four) 16

- a) Write a note on Socrates.
- b) Explain Hegel's philosophy of history.
- c) Why did Aristotle support the practice of slavery?
- d) State John Locke's views on religion.
- e) Briefly write the political thought of Thomas Aquinas.
- f) Describe T.H. Green's views on freedom.

Q.3 Answer the following question. (Any Two) 16

- a) Comment on Plato's views on education.
- b) Explain Hegel's idealism
- c) Write a note on the political views of Saint Augustine.
- d) Describe Hobbes's views on human nature

Q.4 Answer the following question in detail (Any one) 16
Explain and evaluate Rousseau's concept of 'General Will'.

OR

Explain Plato's idea of ideal state.

Q.5 Answer the following question in detail (not alternative) 16
Discuss Aristotle's ideas on ideal state.

- 10) भारत-चीन मधील आक्रमण कोणत्या वर्षी झाले?
 अ) 1965 ब) 1964
 क) 1960 ड) 1962
- 11) ——— नुसार भारताच्या परराष्ट्र धोरणात विभागीय सहकार्यावर विशेष भर देण्यात आला.
 अ) इंदिरा डॉक्ट्रिन ब) वाजपेयी डॉक्ट्रिन
 क) गुजराल डॉक्ट्रिन ड) नेहरू डॉक्ट्रिन
- 12) ——— हे भारताचे सध्याचे परराष्ट्र मंत्री आहेत.
 अ) एस. जयशंकर ब) अमित शहा
 क) ओम बिर्ला ड) यापैकी नाही
- 13) अलिप्ततावादाची संकल्पना ——— यांनी मांडली.
 अ) पं. नेहरू ब) मॉर्गन्थॉ
 क) माओ ड) यापैकी नाही
- 14) लोकमत हा ——— चा निर्धारक घटक आहे.
 अ) जागतिक व्यवस्था ब) परराष्ट्र धोरण
 क) राष्ट्रीय सत्ता ड) यापैकी नाही
- 15) नेपाळमधील दहशतवादी संघटना ———.
 अ) माओवादी ब) नक्षलवादी
 क) रेड आर्मी ड) एल.टी.टी.ई.
- 16) भारत-चीन यांच्यात कोणत्या प्रकारचे संबंध आहेत?
 अ) सांस्कृतिक संबंध ब) सामाजिक संबंध
 क) आर्थिक संबंध ड) राजकीय संबंध

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) पंचशील
 ब) परराष्ट्र धोरणाचा निर्धारक घटक-नेतृत्व
 क) भारत-अफगाणिस्तान संबंध
 ड) ट्रॅक-2 राजनयाचे महत्व
 इ) भारत-पाकिस्तान मधील वादाचे मुद्दे स्पष्ट करा.
 ई) भारत-नेपाळ संबंध स्पष्ट करा.

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

16

- अ) भारत-अमेरिका शीतयुद्धोत्तर संबंध स्पष्ट करा.
 ब) भारत-रशिया मैत्रीपूर्ण संबंध स्पष्ट करा.
 क) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्टे सांगा.
 ड) भारताचे पूर्वेकडे पहा धोरण व भारत आसियान संबंध.

प्र.4 दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)

16

- अ) परराष्ट्र धोरण निर्मितीत परराष्ट्र मंत्रालयाची भूमिका स्पष्ट करा.
 किंवा
 ब) परराष्ट्र धोरणांच्या निर्धारक घटकांवर चर्चा करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

16

शीतयुद्धानंतरच्या भारतीय परराष्ट्र धोरणातील बदल स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Political Science) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Local Self Government in Maharashtra (MA02402)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) पुढीलपैकी कोणत्या आयोगाची नेमणूक स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कार्याची पाहणी करण्यासाठी करण्यात आली होती?
 - अ) सायमन कमिशन
 - ब) सर्वोदय योजना
 - क) रॉयल विकेंद्रीकरण आयोग
 - ड) यापैकी नाही
- 2) खालीलपैकी कोणत्या नावाने भारतातील खेड्यांच्या विकासाची योजना सुरु झाली?
 - अ) सामूहिक विकास योजना
 - ब) सार्वजनिक आरोग्य योजना
 - क) निर्मल भारत अभियान
 - ड) यापैकी नाही
- 3) खाली दिलेल्यापैकी कोणत्या तत्त्वावर आधारित स्थानिक स्वराज्य संस्थेचे काम चालते?
 - अ) हुकूमशाही
 - ब) लोकशाही
 - क) साम्यवाद
 - ड) राजेशाही
- 4) पुढीलपैकी कोणत्या समितीने सामुदायिक विकास योजनेचा अभ्यास केला आहे?
 - अ) वसंतराव नाईक समिती
 - ब) बोंगिरवर समिती
 - क) बळवंतराय मेहता समिती
 - ड) यापैकी नाही
- 5) बळवंतराय मेहता समितीच्या शिफारशीचा अभ्यास करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने पुढीलपैकी कोणती समिती नेमली?
 - अ) बळवंतराय मेहता समिती
 - ब) वसंतराव नाईक समिती
 - क) बोंगिरवर समिती
 - ड) यापैकी नाही
- 6) राज्य ग्रामपंचायतीची निर्मिती करून स्वयंशासित संस्था अधिकार देईल असे भारतीय संविधानाच्या कोणत्या कलमात म्हटले आहे?
 - अ) कलम 40
 - ब) कलम 39
 - क) कलम 38
 - ड) कलम 37
- 7) पंचायत राज्य मूल्यमापन समितीची स्थापना महाराष्ट्र शासनाने पुढीलपैकी कोणाच्या अध्यक्षतेखाली केली?
 - अ) बोंगीरवर
 - ब) कोठारी
 - क) पी.बी.पाटील
 - ड) यापैकी नाही

- 8) खाली दिलेल्यापैकी कोणत्या अधिनिमाने महाराष्ट्रात पंचायत राज्याची स्थापना करण्यात आली?
 अ) मुंबई पोलिस अधिनियम 1951
 ब) महाराष्ट्र राज्य जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम 1961
 क) लॉर्ड रिपनचा ठराव
 ड) यापैकी नाही
- 9) भारतातील पंचायत राज्याचा स्वीकार करणारे पहिले घटकराज्य कोणते ठरले आहे?
 अ) कर्नाटक
 ब) राजस्थान
 क) उत्तरप्रदेश
 ड) केरळ
- 10) नागरी स्थानिक स्वराज संस्थांना खाली दिलेल्यापैकी कोणत्या घटनादुरुस्तीने घटनात्मक दर्जा प्राप्त झाला?
 अ) 74 वी घटनादुरुस्ती
 ब) 75 वी घटनादुरुस्ती
 क) 76 वी घटनादुरुस्ती
 ड) 77 वी घटनादुरुस्ती
- 11) खालीलपैकी कोणती समिती महानगरपालिकेत सर्वात महत्त्वाची मानली जाते?
 अ) स्थायी समिती
 ब) पाणीपुरवठा समिती
 क) आरोग्य समिती
 ड) यापैकी नाही
- 12) खालीलपैकी विसंगत जोडी ओळखा?
 अ) पंचायत समिती—सभापती
 ब) नगरपालिका—नगराध्यक्ष
 क) ग्रामपंचायत—सरपंच
 ड) महानगरपालिका—नगराध्यक्ष
- 13) खाली दिलेल्यापैकी कोणती संस्था पंचायत समितीच्या बजेटला संमती देते?
 अ) जिल्हा परिषद
 ब) राज्य शासन
 क) भारत सरकार
 ड) यापैकी नाही
- 14) खालीलपैकी कोण ग्रामपंचायतीचा सचिव म्हणून काम पाहते?
 अ) तलाठी
 ब) ग्रामसेवक
 क) कृषि सहाय्यक
 ड) यापैकी नाही
- 15) पंचायती राजव्यवस्थेला खालीलपैकी कोणत्या घटनादुरुस्ती घटनात्मक दर्जा प्राप्त झाला?
 अ) 73 वी घटनादुरुस्ती
 ब) 74 वी घटनादुरुस्ती
 क) 75 वी घटनादुरुस्ती
 ड) 76 वी घटनादुरुस्ती
- 16) खालीलपैकी विसंगत जोडी ओळखा?
 अ) महानगरपालिका—आयुक्त
 ब) ग्रामपंचायत—गट विकास अधिकारी
 क) नगरपालिका—मुख्य कार्यकारी अधिकारी
 ड) पंचायत समिती—गट विकास अधिकारी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे स्वरूप
 ब) स्थानिक स्वराज्य संस्थांचा विकास
 क) स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे महत्त्व
 ड) वसंतराव नाईक समितीच्या शिफारशी
 इ) ग्रामपंचायतीची उत्पादनाची साधने
 ई) बळवंतराय मेहता समितीच्या शिफारशी

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन) 16
- अ) ग्रामपंचायतीची अधिकार व कामे स्पष्ट करा.
- ब) पंचायत समितीची अधिकार व कामे स्पष्ट करा.
- क) 73 वी घटनादुरुस्ती आणि स्थानिक स्वराज्य संस्था
- ड) 74 वी घटनादुरुस्ती आणि पंचायत राज संस्था
- प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) 16
- अ) जिल्हा परिषदेची रचना, अधिकार व कामे सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) नगरपालिकेची रचना, अधिकार व कामे सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- महानगरपालिकेची रचना, अधिकार व कामे सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Political Science) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2024**

Local Self Government in Maharashtra (MA02402)

Day & Date: Saturday, 11-05-2024

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**16**

- 1) Which of the following commissions was appointed to inspect the functioning of local bodies?
 - a) Sayman commission
 - b) Sarudiyav Plan
 - c) Royal commission on decentralisation
 - d) None of the above
- 2) Which of the following names started the village development scheme in India?
 - a) Community Development Programme
 - b) Public Health programme
 - c) Nirmal Bharat Abhiyan
 - d) None of the above
- 3) Based on which of the following principles does local self-government function?
 - a) Dictatorship
 - b) Democracy
 - c) Communism
 - d) Monarchy
- 4) Which of the following committees has studied community development plans?
 - a) Vasant Rao Naik Committee
 - b) Bongirwar Committee
 - c) Balwantrao Mehta Committee
 - d) None of the above
- 5) Which of the following committees was appointed by the Government of Maharashtra to study the recommendations of the Balwantrao Mehta Committee?
 - a) Balwantrao Mehta Committee
 - b) Vasant Rao Naik Committee
 - c) Bongirwar Committee
 - d) None of the above
- 6) Which Article of the Indian Constitution states that self-governing bodies will be empowered by the creation of State Gram Panchayats?
 - a) Article 40
 - b) Article 39
 - c) Article 38
 - d) Article 37
- 7) Panchayat State Evaluation Committee was established by the Government of Maharashtra under the chairmanship of who among the following?
 - a) Bongirwar
 - b) Kothari
 - c) P.B. Patil
 - d) None of the above

- 8) Which of the following acts established panchayati raj in Maharashtra?
a) The Bombay Police act, 1951
b) The Maharashtra Zilla Parishads and Panchayat Samitis Act, 1961
c) Lord Rpon's Resolution
d) None of the above
- 9) Which state has become the first state to adopt a panchayat raj in India?
a) Karnataka
b) Rajasthan
c) UP
d) Kerala
- 10) Which of the following amendments gave constitutional status to the civil local self institutions?
a) 74th Constitutional Amendment
b) 75th Constitutional Amendment
c) 76th Constitutional Amendment
d) 77th Constitutional Amendment
- 11) Which of the following committees is considered as the most important in a municipal corporation?
a) Standing Committee
b) Water Supply Committee
c) Health Committee
d) None of the above
- 12) Which of the following incorrect pairs?
a) Panchayat Samiti – Speaker
b) Municipality – Mayor
c) Gram Panchayat – Sarpanch
d) Municipal Corporation – Mayor
- 13) Which of the following institutions consent to the budget of panchayat samiti?
a) Zilla Parishad
b) State Government
c) Government of India
d) None of the above
- 14) Which of the following acts as the Secretary of a Gram Panchayat?
a) Talathi
b) Gramsevak
c) Agriculture assistant
d) None of the above
- 15) Which of the following amendments gave constitutional status to the panchayat system?
a) 73th Constitutional Amendment
b) 74th Constitutional Amendment
c) 75th Constitutional Amendment
d) 76th Constitutional Amendment
- 16) Which of the following incorrect pairs?
a) Municipal Corporation – Commissioner
b) Gram Panchayat- Block Development of office
c) Municipality - Chief executive officer
d) Panchayat Samiti- Block Development of office

Q.2 Write Short Answer. (Any Four)**16**

- a) Nature of Local Self Government
b) Development of of Local Self Government
c) Importance of Local Self Government
d) Recommendation of Vasandrao Naik committee
e) Sources of income of gram panchayat
f) Recommendation of Balwant Rai Mehta committee

Q.3 Answer the following question. (Any Two)**16**

- a) Explain the powers and functions of the gram panchayat.
b) Explain the powers and functions of the panchayat samiti.
c) 73th Constitutional Amendment and Local Self Government.
d) 74th Constitutional Amendment and Panchyat Raj.

- Q.4 Answer the following question in detail. (Any one)** **16**
Explain the detail composition, powers and functions of the zilla parishad.
OR
Explain the detail composition, powers and functions of the municipality.
- Q.5 Answer the following question in detail.** **16**
Explain the detail composition, powers and functions of the municipal corporation.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
POLITICAL SCIENCE

Western Political Thinkers (MA02404)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) बेन्थॅमने कोणत्या पुस्तकात सुख-दुःख, सुधारणात्मक कायद्याचे महत्त्व, या संदर्भात विचार मांडले आहेत?
 - अ) पोलिटिकल इकॉनॉमी
 - ब) प्रिन्सिपल ऑफ मोरल्स अँड लेजीस्लेशन
 - क) थेअरी ऑफ पनिशमेंट
 - ड) वेल्थ ऑफ नेशन
- 2) उपयुक्तावादाचा जनक कोणास म्हटले जाते?
 - अ) लाक
 - ब) रूसो
 - क) ग्रीन
 - ड) बेन्थॅम
- 3) 'संतुष्ट डुकरा पेक्षा असंतुष्ट मनुष्य होणे चांगले, संतुष्ट मुर्खापेक्षा असंतुष्ट साँक्रेटीस होणे चांगले,' असे कोणी म्हटले आहे?
 - अ) जे. एस. मिल
 - ब) रूसो
 - क) कार्ल मार्क्स
 - ड) लेनिन
- 4) प्रातिनिधिक शासना संबंधीची संकल्पना ---- यांनी मांडली.
 - अ) जे. एस. मिल
 - ब) बेंथम
 - क) कार्ल पॉपर
 - ड) माओ
- 5) राज्य हे एक पिळवणूक करण्याचे साधन आहे, असे कोणी म्हटले आहे?
 - अ) जॉन लॉक
 - ब) हेगेल
 - क) प्लेटो
 - ड) कार्ल मार्क्स
- 6) धर्म ही अफूची गोळी आहे, असे कोणाचे मत होते?
 - अ) कार्ल मार्क्स
 - ब) लास्की
 - क) रूसो
 - ड) यापैकी नाही
- 7) लेनिनने कोणत्या पक्षाला महत्त्व दिले.
 - अ) काँग्रेस
 - ब) रिपब्लिक
 - क) साम्यवादी
 - ड) यापैकी नाही
- 8) सो. रशियाच्या साम्यवादी वाटचालीत कोणाच्या विचारांचा वाटा आहे?
 - अ) माओ
 - ब) लेनिन
 - क) लास्की
 - ड) बेन्थॅम

- 9) माओने कोणत्या देशाच्या परिस्थतीला अनुरूप असे साम्यवादी विचार मांडले?
 अ) अमेरिका ब) रशिया
 क) फ्रान्स ड) चीन
- 10) साम्यवादी विचारवंत म्हणून कोणाचा उल्लेख केला जात नाही?
 अ) कार्ल मार्क्स ब) लेनिन
 क) माओ ड) जे. एस. मिल
- 11) नव्या डाव्या चळवळीशी कोण संबंधित नाही?
 अ) पेरी अँडरसन ब) तारक अली
 क) थॉम्सन ड) इसाह बर्लिन
- 12) क्रिटिकल थेअरीशी कोण संबंधित आहे?
 अ) कार्ल पॉपर ब) जे. एस. मिल
 क) हेबरमास ड) ग्रामसी
- 13) ग्रामसी चे पुस्तक कोणते?
 अ) द ओपन सोसायटी ब) तुरुंगातील टिपा
 क) ओपन बुक ड) पोलिटिकल इकॉनॉमी
- 14) 'सहिष्णुतेमुळे असहिष्णुता अस्तंगत झाली पाहिजे', असे कोणी म्हटले आहे?
 अ) कार्ल पॉपर ब) इसाह बर्लिन
 क) जॉन राल्स ड) माओ
- 15) इसाह बर्लिन ने सकारात्मक स्वातंत्र्याचे किती पैलू सांगितले आहेत?
 अ) 5 ब) 3
 क) 4 ड) 2
- 16) जॉन राल्स ने कोणत्या पुस्तकात न्यायाचा सिद्धांत मांडला आहे?
 अ) थेअरी ऑफ जस्टीस ब) युटिलिटीरियन
 क) कन्सरिंग जस्टीस ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (सहा पैकी चार)

16

- अ) जे. एस. मिलचे समाजवादासंबंधीचे विचार स्पष्ट करा.
 ब) कार्ल मार्क्सचे राज्य विषयक विचार स्पष्ट करा.
 क) माओची चिरकालीन क्रांतीची संकल्पना सांगा.
 ड) लेनिनचे राजकीय विचार स्पष्ट करा.
 इ) नव-मार्क्सवादाचे स्वरूप सांगा.
 ई) कार्ल पॉपर यांचे लोकशाही विषयक विचार सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (चार पैकी दोन)

16

- अ) उपयुक्ततावाद म्हणजे काय?
 ब) जॉन राल्सच्या न्याय विषयक सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.
 क) क्रिटिकल थेअरी संकल्पना स्पष्ट करा.
 ड) कार्ल मार्क्सच्या अतिरिक्त मूल्यांच्या सिद्धांताचे परीक्षण करा.

- प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) 16
- अ) व्यक्ती स्वातंत्र्य विषयीचे जे. एस. मिल चे विचार स्पष्ट करा.
ब) इसाह बर्लिनचे स्वातंत्र्य विषयक विचार सांगा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (पर्याय नाही) 16
- नव्या डाव्या चळवळीचे मूल्यमापन करा.

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
POLITICAL SCIENCE
Western Political Thinkers (MA02404)

Day & Date: Tuesday, 14-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions. (16 Questions)

16

- 1) In which book did Bentham express his thoughts on happiness sorrow and the importance of corrective law?
 - a) Political economy
 - b) Principles of morals and legislation
 - c) Theory of punishment
 - d) Wealth of nation
- 2) Who is called the father of utilitarianism?
 - a) Locke
 - b) Rousseau
 - c) Green
 - d) Bentham
- 3) Who said, 'It is better to be a human being dissatisfied than a pig satisfied, better to be a Socrates dissatisfied than a fool satisfied'?
 - a) J.S. Mill
 - b) Rousseau
 - c) Karl Marks
 - d) Lenin
- 4) Concept of Representative Government is advocated by _____.
 - a) J.S.Mill
 - b) Bentham
 - c) Karl Popper
 - d) Mao
- 5) Who said that the state is an instrument of exploitation?
 - a) John Locke
 - b) Hegel
 - c) Plato
 - d) Karl Marx
- 6) Who was of the opinion that religion is an opium pill?
 - a) Karl Marx
 - b) Lasky
 - c) Rousseau
 - d) None of these
- 7) Which party did Lenin give importance to?
 - a) Congress
 - b) Republic
 - c) Communist
 - d) None of these
- 8) Whose ideas contributed to the communist movement of Soviet Russia?
 - a) Mao
 - b) Lenin
 - c) Lasky
 - d) Bentham
- 9) Mao proposed communist ideas to suit the conditions of which country?
 - a) America
 - b) Russia
 - c) France
 - d) China
- 10) Who is not mentioned as a communist thinker?
 - a) Karl Marx
 - b) Lenin
 - c) Mao
 - d) J.S.Mill

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April -2024
POLITICAL SCIENCE
Indian Federalism (MA02406)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमात वित्त आयोगाची तरतूद करण्यात आली आहे?

अ) कलम 280	ब) कलम 380
क) कलम 281	ड) कलम 381
- 2) भारतीय संघराज्याने कोणत्या नागरिकत्वाची पद्धती स्वीकारली आहे?

अ) एकेरी	ब) दुहेरी
क) तिहेरी	ड) यापैकी नाही
- 3) कोणत्या कालखंडात देशातील अनेक राज्यांमध्ये प्रादेशिक राजकीय पक्षांचा उदय झाला?

अ) 1990 नंतरचा कालखंड	ब) 2000 नंतरचा कालखंड
क) 1980 नंतरचा कालखंड	ड) 1970 नंतरचा कालखंड
- 4) वित्त आयोग केंद्राला सल्ला देते .

अ) आर्थिक आणीबाणी घोषित करणे
ब) केंद्र आणि राज्यातील करांच्या वितरणाबाबत
क) राष्ट्रीय आणीबाणी घोषित करणे
ड) नियोजन आयोगाच्या नियुक्तिबाबत
- 5) सौदेबाजीचे संघराज्य अस्तित्वात येण्यासाठी ---- ही पूर्वअट ठरते.

अ) एक पक्ष पद्धती	ब) द्विपक्ष पद्धती
क) बहुपक्ष पद्धती	ड) यापैकी नाही
- 6) ---- साली आंध्र प्रदेशामधून तेलंगणा हे राज्य निर्माण करण्यात आले.

अ) 2000	ब) 2005
क) 2009	ड) 2014
- 7) ---- यांच्या मते 'भारतीय संघराज्य सहकारी स्वरूपाचे संघराज्य आहे'.

अ) मॉरीस जोन्स	ब) ग्रनव्हील ऑस्टिन
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर	ड) के. सी. व्हीअर

- 8) भारतीय संघराज्याच्या संरक्षणाची जबाबदारी ---- वर आहे.
 अ) पंतप्रधान ब) भारताचे राष्ट्रपती
 क) उप-राष्ट्रपती ड) सर्वोच्च न्यायालय
- 9) स्थानिक स्वराज्य संस्था हा ---- चा विषय आहे.
 अ) केंद्र यादी ब) राज्यवादी
 क) समवर्ती यादी ड) यापैकी नाही
- 10) कलम 249 नुसार ---- ला राष्ट्रहिताकरीता कायदा करण्याचा अधिकार प्राप्त झाला आहे.
 अ) संसद ब) राज्य विधिमंडळ
 क) सर्वोच्च न्यायालय ड) विधानपरिषद
- 11) वस्तू व सेवा कर (GST Act) कायदा ---- या वर्षी मंजूर झाला.
 अ) 2005 ब) 2016
 क) 2020 ड) 2021
- 12) 1983 साली केंद्र सरकारने केंद्र-राज्य संबंधाविषयी ---- ची स्थापना केली?
 अ) सरकारिया समिती ब) राजमन्तर समिती
 क) दत्त समिती ड) यापैकी नाही
- 13) ---- कायद्यालाच भारतीय संघराज्य व्यवस्थेचा पाया मानतात.
 अ) 1952 ब) 1951
 क) 1935 ड) 1947
- 14) ---- कायदे मंडळ हे भारतीय संघराज्याचे वैशिष्ट आहे.
 अ) एकगृही ब) द्विगृही
 क) तिनगृही ड) बहुगृही
- 15) भारतीय संघराज्याची निर्मिती कोणत्या पद्धतीने झालेली आहे?
 अ) केंद्राकर्षी ब) एकात्म
 क) केंद्रोत्सारी ड) केंद्राकर्षी-केंद्रोत्सारी
- 16) जमीन महसूल हा ---- च्या अखत्यारीत येणारे कर आहे.
 अ) केंद्र ब) राज्य
 क) स्थानिक स्वराज्य संस्था ड) यापैकी नाही

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) केंद्र-राज्य संबंध आणि तेलंगणा
 ब) आधुनिक संघराज्यातील केंद्रीकरणाच्या प्रवृत्ती
 क) केंद्रोत्सारी संघराज्यात्मक व्यवस्था म्हणजे काय?
 ड) संघराज्य व्यवस्थेतील प्रादेशिक राजकीय पक्षांची भूमिका.
 इ) एकात्म शासन व्यवस्था म्हणजे काय?
 ई) एकात्म शासन व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये.

- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16
- अ) GST आणि केंद्र-राज्य संबंध
ब) संघराज्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
क) केंद्र-राज्य प्रशासकीय संबंध
ड) केंद्र सरकारचे उत्पन्नाचे स्रोत सांगा.
- प्र.4 भारतीय संघराज्याची वैशिष्ट्ये सांगा. 16
- किंवा
केंद्र राज्यामधील कायदेविषयक संबंधाची चर्चा करा.
- प्र.5 भारतीय संघराज्यातील केंद्रीकरणाच्या संदर्भातील आधुनिक प्रवाहांचे परीक्षण करा. 16

Seat No.	
----------	--

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April -2024
POLITICAL SCIENCE
Indian Federalism (MA02406)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct option and rewrite the sentence. 16

- 1) In Which Article of Indian Constitution, is the finance Commission dealt with?
 - a) Article 280
 - b) Article 380
 - c) Article 281
 - d) Article 381
- 2) What type of citizenship is accepted by Indian federation?
 - a) Single
 - b) Double
 - c) Threefold
 - d) None of these
- 3) Which period regional political parties rise in many states of the country?
 - a) Period after 1990
 - b) Period after 2000
 - c) Period after 1980
 - d) Period after 1970
- 4) The finance commission advises the Centre _____.
 - a) To declare financial emergency
 - b) Regarding the distribution of taxes between the Centre and States
 - c) To declare National emergency
 - d) Regarding the appointment of planning commission
- 5) _____ is a prerequisite for the existence of a bargaining federation.
 - a) One Party System
 - b) Two Party System
 - c) Multi-Party System
 - d) None of These
- 6) The state of Telangana was formed from Andhra Pradesh in the year _____.
 - a) 2000
 - b) 2005
 - c) 2009
 - d) 2014
- 7) According to _____ the Indian Union is a Co-operative Federalism.
 - a) Maurice Jones
 - b) Grunville Austin
 - c) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - d) K.C. Wear
- 8) _____ is the guardian of Indian federalism.
 - a) Prime Minister
 - b) President
 - c) Vice-President
 - d) The Supreme Court
- 9) Local Government is Subject of the _____.
 - a) Union List
 - b) State list
 - c) Concurrent List
 - d) None of above
- 10) As per Article 249 _____ has got the Power to legislate in the national interest.
 - a) Parliament
 - b) State Legislature
 - c) Supreme Court
 - d) Legislative Council

- 9) संयुक्त राष्ट्र संघाची स्थापना ---- साली झाली.
 अ) 23 ऑक्टोबर 1945 ब) 24 ऑक्टोबर 1945
 क) 25 ऑक्टोबर 1945 ड) 26 ऑक्टोबर 1945
- 10) वुड्रो विल्सन यांनी ---- सिद्धांताचे समर्थन केले आहे.
 अ) वास्तववाद ब) आदर्शवाद
 क) साम्यवाद ड) निराशावाद
- 11) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात ---- सतत संघर्ष असतो.
 अ) सत्तेसाठी ब) हक्कासाठी
 क) राजकारणासाठी ड) राजनयासाठी
- 12) प्राचीन काळापासून शुद्ध आणि परस्पर संघर्ष टाळण्यासाठी ---- चा वापर होत आला आहे.
 अ) युद्ध ब) शांतता
 क) राजनय ड) सत्ता
- 13) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात दुसऱ्या महायुद्धानंतर जागतिक राजकारणात ---- व ---- या महासत्तांचा उदय झाला.
 अ) अमेरिका व चीन ब) अमेरिका व रशिया
 क) अमेरिका व जपान ड) रशिया व चीन
- 14) राष्ट्रीय सत्तेच्या भौगोलिक घटकात ---- समावेश होत नाही.
 अ) हवामान ब) स्थान
 क) तंत्रज्ञान ड) आकार
- 15) निर्णयग्राही दृष्टीकोन ---- नावाशी संबंधित आहे.
 अ) सुगंन एफ. एल ब) रिचर्ड स्ट्रायडर
 क) महात्मा गांधी ड) मार्तन कपलान
- 16) जागतिक युद्धाचा कालखंड ---- हा आहे.
 अ) 1945 ते 1948 ब) 1991 ते 2015
 क) 1920 ते 1945 ड) 1980 ते 1990

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) सत्ता व्यवस्थापनाचे साधन कोणते?
 ब) अलिप्ततावादी चळवळ म्हणजे काय?
 क) निशस्त्रीकरण म्हणजे काय?
 ड) जुन्या राजनयाची वैशिष्ट्ये सांगा.
 इ) अणुशक्ती आयोगाच्या जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
 ई) भारत व अमेरिका अणुकरारातील तरतुदी.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा.(कोणतेही दोन)

16

- अ) शाश्वत विकासाचे घटक स्पष्ट करा.
 ब) मानवी अधिकारांच्या जाहिरनाम्याची वैशिष्ट्ये
 क) शांतता चळवळ म्हणजे काय? त्यामध्ये असणाऱ्या दोन बाजू कोणत्या.
 ड) परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) 16
- अ) भारतीय परराष्ट्र धोरण स्पष्ट करा.
- ब) राजनयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16
- आंतरराष्ट्रीय राजकारण म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप सविस्तर लिहा.

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

M.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April-2024
POLITICAL SCIENCE

Foreign Policy & Diplomacy (MA02407)

Day & Date: Thursday, 16-05-2024
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**16**

- 1) _____ politics is the interaction between the foreign policies of different nations.
 - a) International
 - b) Religious
 - c) Trader
 - d) Communal
- 2) _____ is the feature of UNO.
 - a) Universal membership
 - b) Multi-purpose organization
 - c) Multi-party
 - d) All of the above
- 3) _____ Nations are called businessmen of death for selling arms.
 - a) France
 - b) England
 - c) Japan
 - d) America
- 4) _____ is the objective disarmament.
 - a) To reduce soldier power
 - b) To avoid arm competition
 - c) To control arms
 - d) All of the above
- 5) The tenure of the non-permanent member of Security Council is _____.
 - a) 5
 - b) 2
 - c) 7
 - d) 4
- 6) _____ is the positive meaning of campaign.
 - a) To create unity
 - b) To create public opinion
 - c) To turn thoughts in particular way
 - d) All of the above
- 7) The head office of International Court of Justice is in _____.
 - a) Switzerland
 - b) Colombo
 - c) Hague
 - d) Kiev
- 8) UNO's draft of rules and objectives is called _____.
 - a) Constitution
 - b) Article
 - c) Charter
 - d) Law
- 9) United Nation Organization (UNO) was established in _____.
 - a) 23 Oct. 1945
 - b) 24 Oct. 1945
 - c) 25 Oct. 1945
 - d) 26 Oct. 1945

- 10) Woodrow Wilson supported _____ theory.
 - a) Realism
 - b) Idealism
 - c) Communism
 - d) Pessimism
- 11) There is constant struggle in international politics for _____.
 - a) Power
 - b) Rights
 - c) Politics
 - d) Diplomacy
- 12) To avoid war and struggle _____ is being used from ancient times.
 - a) War
 - b) Peace
 - c) Diplomacy
 - d) Power
- 13) In international politics after World War II _____ and _____ superpowers have emerged.
 - a) America, China
 - b) America, Russia
 - c) America, Japan
 - d) Russia, China
- 14) _____ is not included in geographical elements of National Power.
 - a) Climate
 - b) Place
 - c) Technology
 - d) Size
- 15) Decision Making Approach is related with _____.
 - a) Sujan F. L.
 - b) Richard Stryder
 - c) Mahatma Gandhi
 - d) Marthan Kaplan
- 16) _____ is the period of World War.
 - a) 1945-1948
 - b) 1991-2015
 - c) 1920-1945
 - d) 1980-1990

- Q.2 Write Short Answer. (Any Four) 16**
- a) What is the means of management of power?
 - b) What is meant by non-alignment movement?
 - c) What is meant by disarmament?
 - d) Mention the characteristics of old Diplomacy.
 - e) Explain the responsibility of atomic energy commission.
 - f) Provisions of atomic treaty between India and America.
- Q.3 Answer the following Question. (Any Two) 16**
- a) Explain the elements of sustainable development.
 - b) Features of manifesto of Human Rights.
 - c) What is meant by peace movement? What are the two sides involved in it?
 - d) Explain the objectives of foreign policy.
- Q.4 Answer the following Question in Detail. (Any One) 16**
- a) Explain the foreign policy of India.
 - b) Explain the nature of Diplomacy.
- Q.5 Answer the following Question in Detail. 16**
- What is meant by International Politics and write in detail about its nature.